

filatelistengroep

H

e

t

B

a

l

t

i

s

e

h

e

G

e

b

i

e

d

copyright Het Baltische Gebied

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs

FILATELISTENGROEP

“HET BALTISCHE GEBIED”

Adressen en andere gegevens:

Algemene leiding: R.W. van
Wijnen, p/a Heemraadhof 37,
2922 CK Krimpen a/d IJssel.

Wvd. voorzitter: S. Reurich,
Loplein 8, 6834 CV Arnhem, tel.
085 - 213897.

Secretariaat: A.C. de Bruin, Ten
Passeweg 10A, 8084 AN 't Harde,
tel. 05255 - 3124.

Verenigingsorgaan: W. Bachman,
Klingendaal 25, 2541 MA
Pijnacker, tel. 01736 - 4755.

Lidmaatschap: f 15,- per jaar. Met
ingang van 1 januari 1991 te

verhogen tot f 20,- per jaar. Als
bijdrage voor de te maken kosten
wordt van ieder lid bij toetreding
f 10,- gevraagd naast het
lidmaatschapsgeld. Voor leden
buiten de Benelux bedraagt het
lidmaatschap f 25,- per jaar; vanaf
1-1-1991 f 30,- per jaar. Dit in
verband met de hoge portokosten.

Losse nummers: Losse nummers
van het blad (voorzover nog
voorradijg) zijn bij het secretariaat
verkrijgbaar voor f 7,50 per stuk,
verhoogd met de portokosten.

Betalingen op: Postgiro 324 32 51
t.n.v. Filatelistengroep 'Het
Baltische gebied' te 't Harde.

**Volgende bijeenkomst: zaterdag 29 september a.s. in De Gentel, Genteldijk
34 te Geldermalsen. Aanvang: half elf 's ochtends.**

Advertentierubriek van en voor de leden

Ieder lid heeft het recht gratis advertenties te plaatsen.
Opgeven van de tekst bij het secretariaat.

Er zijn voor de uitgave van blad nr. 16, juli 1990 bij het secretariaat geen
opdrachten tot plaatsing van advertenties ontvangen.

Nieuwe leden:

Per 1 juni 1990 is als nieuw lid toegetreden:
de heer J. van Elzelingen, Meeuwenlaan 7, 4306 BS Nieuwerkerk.

Het Baltische Gebied,
Nr. 16, juli 1990

In dit blad zijn de volgende artikelen opgenomen

<i>onderwerp:</i>	<i>auteur/bron:</i>
Voorwoord wnd. voorzitter	S. Reurich / 3
Ingekomen brief	R. van Wijnen / 4
Treinstempels in Letland na 1945	R. van Wijnen / 5
De lokaaluitgifte van GRODNO	A.C. de Bruin / 9
De 'Afrika-vlucht' vanuit Letland	N. Jākimovs / 15
De typen van de postzegels (<i>Michel 3 t/m 5</i>) van Letland, 5, 10 en 15 Kap. op gelinieerd schrijfpapier	M. Zuiddwegt/W. Bachman / 19
Duitse Marine-Scheeps-Post (MSP)-stempels gebruikt in Baltische havens 1920-1940	A.C. de Bruin / 29
De Overgang: De overgangstijd van Duitse bezetting (Postgebiet Ober-Ost) naar Zelfstandige Republiek Estland met eigen zegels	A.C. de Bruin / 38
Nieuwtjes uit Litouwen	S. Reurich / 46

VOORWOORD

Voor u ligt het zestiende nummer van *Het Baltische Gebied*. Met vereende krachten heeft het bestuur getracht er iets moois van te maken, en naar onze mening zijn wij daarin geslaagd. Daarom neem ik meteen de gelegenheid te baat om een suggestie te doen: ook *u* kunt in dit prachtige blad publiceren. Hebt u iets in uw verzameling zitten dat de moeite waard is, hebt u een vondst gedaan die ook anderen wel zal interesseren, of zit u met een raadsel dat uw medeleden misschien kunnen oplossen? Schroom niet iets erover op papier te zetten. Wij als verzamelaars van het baltisch gebied kunnen via dit medium elkaar tot steun zijn.

Eén tip voor potentiële auteurs: de kopij voor dit blad is aangemaakt in WordPerfect en uitgedraaid op een laserprinter. We willen natuurlijk niemand dwingen een computer aan te schaffen, maar *mocht* u een computer gebruiken om uw artikel op papier te zetten, en *mocht* dat een MS-DOS-machine zijn, stuurt u dan de floppy mee? Het scheelt ons werk.

Adverteren in dit blad behoort trouwens ook tot de mogelijkheden. Er wordt erg weinig van die mogelijkheid gebruik gemaakt, maar het is echt gratis.

Wat de omvang betreft zitten we met deze jaargang ruim boven de criteria die de Nederlandse Bond van Filatelistenverenigingen voor subsidiëring aanhoudt. Het lidmaatschap van de Bond wordt, conform de principebeslissing die op onze vorige ledenvergadering is genomen, deze maand nog aangevraagd, als onze voorzitter weer terug is van zijn Afrikaanse reis.

Nog twee kleine opmerkingen over de tentoonstellingen waarbij onze vereniging betrokken is of betrokken hoopt te raken. Vanuit Rīga heb ik alweer enige tijd niets meer gehoord, althans niet over de tentoonstelling. In mijn laatste brief heb ik de tentoonstelling maar weer eens aangekaart, en gewezen op de tijd die met de organisatie van zoiets gemoeid is. Ik zal nog melden wat mijn Letse vriend terugschrijft.

De tentoonstelling *Baltica '90* in Soest (Duitsland) gaat in elk geval wel door. Ze vindt plaats op 13 en 14 oktober a.s. in de blauwe zaal van het stadhuis van Soest en is geopend tussen 10 en 17 uur. Ik kan een bezoek aan deze tentoonstelling aan alle leden aanbevelen!

Rest mij nog u veel leesplezier te wensen met dit nummer.

Sijtze Reurich

Door het secretariaat ontvangen ingekomen stuk

Aan: de Baltische Filatelisten

Kisangani, Zaïre

18-2-90

Beste mensen!

Jullie groeten via André ontvangen. hartelijk dank daarvoor!

Hoewel ik dag in/dag uit door woestijnen en oerwouden trek, wordt toch regelmatig gedacht aan verzamelen, de Baltische Staten en post.

- Verzamelen, omdat ik (zeker op lange reisdagen) echt zin heb om weer eens in mijn albums te duiken of te snuffelen op beurzen.
- De Baltische Landen, omdat ik via sporadisch nieuws toch wel meekrijg dat daar, en in geheel Oost-Europa, belangwekkende ontwikkelingen plaatsvinden.
- Post, omdat ik probeer een zeer regelmatig reisverslag naar Nederland te sturen en daarbij veel 'Afrikaanse' toestanden meemaak. Brieven die er 5 weken over doen, postkantoren die uitverkocht zijn, grote gebieden waar helemaal geen post functioneert en dus buiten de post om vervoerd moet worden, en dergelijke.

Ik wens iedereen veel filatelistisch genoeg met veel nieuwe aanwinsten en hoop er in oktober weer bij te zijn!

Met vriendelijke groet,

w.g. Ruud van Wijnen.

TREINSTEMPELS IN LETLAND NA 1945

Vanaf de ingebruikname van de eerste spoorlijnen in tsaristisch Rusland is per trein post vervoerd en werden, ook in de Baltische gouvernementen, rijdende postkantoren ingezet. Op de stations kon post aan de postwagens worden afgegeven en in de begintijd werd in de dagtekeningstempels door een nummer aangegeven op welk station een brief of kaart was aangeboden.

Uit de tsaristische periode zijn van vele trajecten stempels in diverse typen bekend.

Ook ten tijde van de onafhankelijke republieken vormden de postwagens de belangrijkste schakel in het postvervoer. Zowel van Estland, Letland als Litouwen zijn vele treinstempels bekend en in de literatuur beschreven.

Na de Tweede Wereldoorlog bleven in de Sovjet-Unie, en dus in het Baltische gebied, treinstempels in gebruik. Tot op heden heb ik daarover geen literatuur gevonden.

In mijn verzameling heb ik de afgelopen jaren circa 35 treinstempels van na 1945 bijeen kunnen brengen.

Op grond van dat materiaal, en met hulp van de heer Pfeiffer, heb ik onderstaand overzicht samengesteld.

Door mijn contacten in Letland betreft het uitsluitend materiaal uit dat gebied.

Het ligt voor de hand te veronderstellen dat ook in Estland en Litouwen treinstempels in gebruik zijn (geweest).

ПОЧТОВАЯ КАРТОЧКА
CARTE POSTALE

Куда

Наименование мест, где находится почта, и области или края, в дая станций — наименование железной дороги

рай. уезд. Мейтене — Бауска

Район, село или деревня.

п.с. Яунжукроге

Улицы, № дома и квартиры

Кому

Кирил Викторович Яковлев

Подробное наименование адреса.

Адрес
Отправителя
Adresse
de l'expéditeur

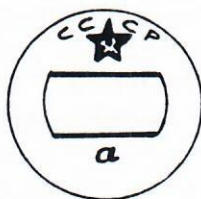
Балтийский фронт 1155 уч. ушайнч.
Литовский фронт 1155

♦ Briefkaart van Bauska naar Jaunjukroge aan de spoorlijn Meitene - Bauska, 25 januari 1950.

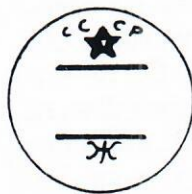
Typenindeling

Ia/Ib

II

IIIa

IIIb

Ia Russische tekst

Ib Russische tekst + Letse tekst

ϕ ca. 29½ mm.

kleur: zwart (1x rood)

gebruiksperiode: 1950-1967

II Russische tekst

ϕ ca. 24½ mm.

kleur: zwart (1x rood)

gebruiksperiode: 1957-1968

kenmerk: dikke balken boven en onder de datum, links en rechts verbonden door bogen.

III Russische tekst

a ϕ ca. 25 mm.

b ϕ ca. 29½ mm.

kleur: rood

kenmerk: dunne balken boven en onder de datum, geen verbindende bogen links en rechts. De belettering is zeer rommelig.

ad type I

De P.W. (postwagon)-aanduidingen zijn niet uniform. Het enige rode stempel (Kaliningrad - Rīga) heeft een opvallende late datering vergeleken met de andere stempels van dit type.

ad type II

De P.W.-aanduiding ontbreekt bij Simferopol - Rīga.

ad type III

De P.W.-aanduiding is uniform.

Bijna alle stempels stammen uit 1984. Hier is een collega-verzamelaar voor me op jacht geweest in dit jaar.

Vier stempels dragen de toevoeging LAT. SSR = Letse Sovjetrepubliek.

Vreemd genoeg ook bij de lijn Rīga - Lvov.

Rīga - Leningrad

Betreft waarschijnlijk een versleten type III.

Bekende trajecten

Type Ia

П/В. Б/Н	ВЕНТСПИЛС - МАЗИРБЕ - ДУНДАГА	♂	55	z
	ДУНДАГА - МАЗИРБЕ - ВЕНТСПИЛС	а	51	z
П/В. Б/Н.	КАЛИНИНГРАД - РИГА	♂	67	г
ПВ	ЛИЕПАЯ - РИГА	♂	60	z
	МЕИТЕНЕ - БАУСКА	а	50	z
	П/В Б/Н			

Type Ib

П.В. Б/Н	ЛИЕПАЯ - ВЕНТСПИЛС	P.V. B/N	LIERAJA - VENTSPILS	а	51	z
П.В. Б/Н	ЛУБАНА - ГУЛБЕНЕ	P.V. B/N	LUBANA - GULBENE	а	54	z

Type II

ПВ	ВЕНТСПИЛС - РИГА	а	61	z
ПВ	ДАУГАВПИЛС - РИГА	а	61	z
ПВ	ЛИЕПАЯ - РИГА	♂	68	
ПВ	МАЗИРБЕ - СТЕНДЕ	а	57	z
ПВ.	МОСКВА - РИГА		59	z
ПВ	РИГА - АБРЕНЕ	а	62	
	СИМФЕРОПОЛЬ - РИГА	g	68	г
	" "	e	60	
ПВ	СТЕНДЕ - МАЗИРБЕ	а	57	z

Type IIIa

ПВ	ВЕНТСПИЛС - РИГА	ж	84	г
ПВ	КАЛИНИНГРАД - РИГА	з	84	г
ПВ	ЛЪВОВ - РИГА ЛАТ. ССР	с	84	г
ПВ	ЛИЕПАЯ - РИГА	е	84	г
ПВ	ЛИЕПАЯ - РИГА ЛАТ. ССР	ж	86	г
ПВ	МОСКВА - РИГА	♂	84	г
ПВ	РИГА - ВЕНТСПИЛС	ж	84	г
ПВ	РИГА - КАЛИНИНГРАД	э, ж	84	г
ПВ	РИГА - ЛЪВОВ ЛАТ. ССР	с	84	г
ПВ	РИГА - ЛИЕПАЯ ЛАТ. ССР		84	г
ПВ	РИГА - МОСКВА	♂	84	г
ПВ	РИГА - НОВОСИБИРСК	а	84	г
ПВ	ТАЛЛИН - РИГА	♂	84	г

Type IIIb

ПВ	НОВОСИБИРСК - РИГА	а	84	г
ПВ	РИГА - СИМФЕРОПОЛЬ	х	84	г
ПВ	СИМФЕРОПОЛЬ - РИГА	х	84	г

Bij het bekijken van de trajecten valt een aantal dingen op.

Bij type I gaat het, op één lijn na, om trajecten op Lets grondgebied. De enige langere lijn, Kaliningrad - Rīga, stamt uit een wat latere tijd (1967) en is in rood.

Type II kent slechts één korte lijn: Stende - Mazirbe. Daarnaast zijn er langere lijnen, zowel binnen Letland als 'grensoverschrijdend'.

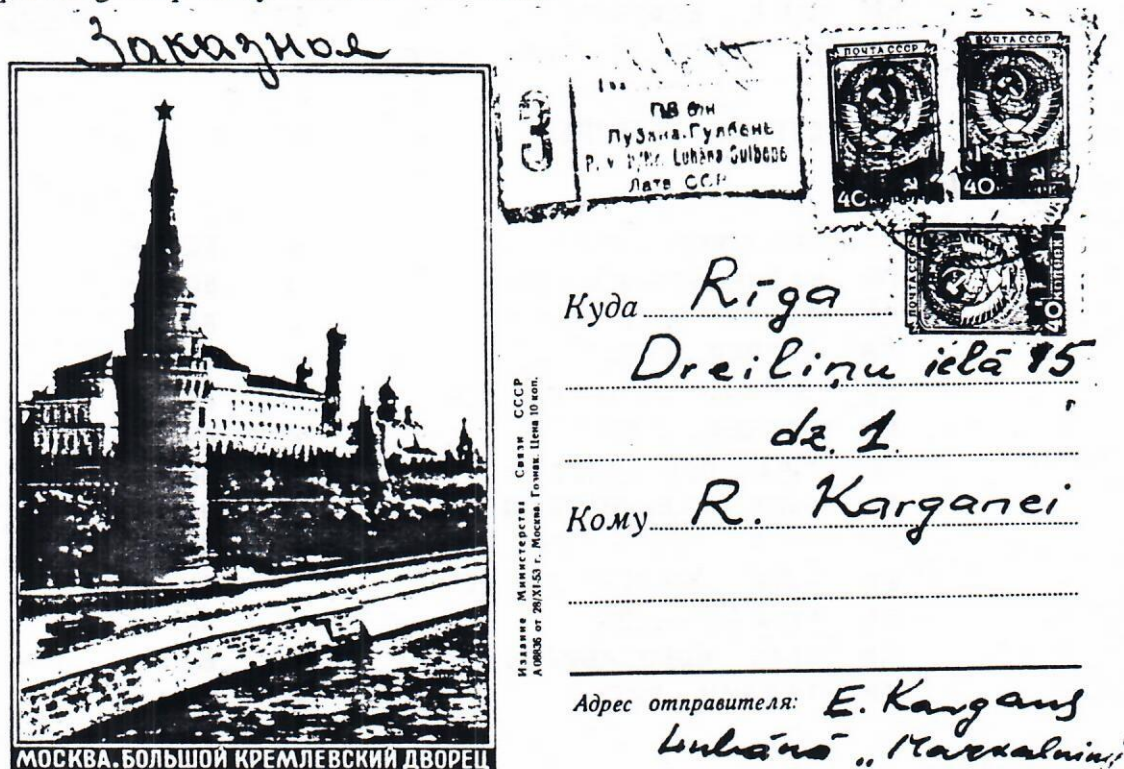
Bij type III vinden we uitsluitend lange lijnen, al dan niet binnen Letland.

Het aantal volglitters in de diverse stempels is opvallend. In volgorde van het Russische alfabet gaat het om:

$a = a, \text{ } \text{ } \text{ } = b, \text{ } \text{ } = f, \text{ } \text{ } = d, \text{ } \text{ } = e, \text{ } \text{ } = \text{zj}, \text{ } \text{ } = z, \text{ } \text{ } = \text{ch}.$

Dit suggereert dat op diverse trajecten een flink aantal stempels in gebruik was. Zo is bijvoorbeeld z de negende letter in het Russische alfabet. De ch is zelfs de drieëntwintigste, maar dit stempel werd dan ook gebruikt op de lijn Rīga - Simferopol.

Tot slot laat ik een aangetekende brief zien, in Lubana afgegeven aan de postwagon op de lijn Lubana - Gulbene.

Voor opmerkingen en aanvullingen houd ik mij aanbevolen.

Ruud van Wijnen

DE LOKAALUITGIFTE VAN GRODNO

In ons vorige blad, nummer 15, is een artikel opgenomen dat werd geschreven door Andrew Cronin en werd gepubliceerd in *The Postrider*, het blad van The Canadian Society of Russian Philately. In dit artikel, genaamd 'De Litouwse Postdiensten in westelijk Wit-Rusland in 1919', wordt onder andere iets geschreven over de lokaaluitgifte van GRODNO. In de tekst wordt verwezen naar enkele afbeeldingen, die echter helaas ontbreken.

Bij ons streven naar volmaaktheid kunnen we dat niet zo maar over zijn kant laten gaan; vandaar dit addendum, uitgebreid met wat meer informatie.

De zegels die hier worden omschreven, worden in de literatuur ook wel ondergebracht onder 'Zuid-Litouwen'; deze uitgifte is ook wel bekend onder de aanduiding 'nooduitgave van Litouwen', of 'lokaaluitgave van Grodno'.

Toen de ontruiming van het bezette gebied van de Oberbefehlshaber Ost (het Postgebiet Ober-Ost) een aanvang nam (1918/1919) maakte Polen onder andere aanspraak op het gebied van Grodno en omgeving. Litouwen deed overigens hetzelfde en werd in dat streven ondersteund door de (vertrekkende) Duitsers en wellicht ook door de Witrussen. De post in Grodno was op dat moment in handen van de Litouwers en Grodno ontving zijn post, zegels en andere postale attributen uit Kaunas, waarbij het transport plaatsvond met 'Panje-wagens' (een in Rusland gebruikelijk soort paard en wagen). Door deze vorm van transport waren vertragingen niet te voorkomen. Dat was met name de reden dat er op een gegeven moment een gebrek aan zegels ontstond, waardoor men zich aldaar geroepen voelde tot het uitgeven van een aantal 'noodzegels'. Op 4 maart 1919 werden Russische zegels (die nog voorhanden waren) van een tweetalige opdruk voorzien. Het ging hier feitelijk om acht verschillende grondwaarden en wel in een oplage van elk 500 stuks (zie hierover later meer).

Na deze algemene informatie volgen hier enige verklaringen van betrokkenen, die wellicht een beter beeld kunnen geven.

Een (Duits) document, dat over deze uitgifte wezenlijke informatie geeft, is van de directeur van de Posterijen van Grodno. Ik laat het hieronder vertaald volgen:

Van: het Litouwse postkantoor (te Grodno)

Aan: de Chef van het (Duitse) veldpostbureau 3007.

Hierbij bevestig ik dat voor Zuid-Litouwen (Wit-Rusland) postzegels van 50 Gr. (Skatiku)

door het aanbrengen van een opdruk op Russische zegels van 3, 5, 10, 25, 35 en 70 Kop. vervaardigd zijn, steeds 500 stuks per soort; daarenboven 50 stuks op 1 Kop. ongetand en 25 stuks op 5 Kop. ongetand en 50 stuks op 15 Kop. ongetand.

Grodno, 14 1919

was getekend,
D. Artemjew
Directeur van het Postkantoor.

Hieraan is weinig toe te voegen, ware het niet dat over deze uitgave nog steeds veel onduidelijkheid bestaat. Dat blijkt onder andere uit de verschillende wijzen waarop de zegels in de diverse catalogi wel of niet zijn opgenomen. *Senf* bijvoorbeeld heeft steeds een aantekening bij de zegels gesteld: 'De uitgave zou slechts één dag (4 maart 1919) in gebruik zijn geweest, maar is overigens discutabel.'

Toch is er informatie die meer inzicht geeft in deze materie. Hieronder volgt de Nederlandse vertaling van de verklaring van twee Duitse militairen die toentertijd ter plekke waren in Grodno en, omdat zij zelf geen filatelist waren, wellicht een objectieve schildering geven.

Oldenburg (Oldb.), 21.03.24

De, in het voorjaar van 1919 door de Litouwse Posterijen uitgegeven zegels, — zogenaamd van Zuid-Litouwen —, zijn toentertijd daadwerkelijk door het Litouwse postkantoor aan het loket verkocht en de zegels zijn voor frankering gebruikt. Deze zegels waren echter na enige dagen uitverkocht.

G. Breitenbach.

Een andere informant schrijft:

Ik heb vastgesteld dat de uitgifte voor Zuid-Litouwen (4 maart 1919) met wantrouwen en een zekere terughoudendheid wordt bekeken. Oorzaak is wellicht een aantekening in de catalogus van *Senf*. Het wantrouwen is, zoals onderstaand zal blijken, geheel ten onrechte. Van januari tot mei 1919 was ik secretaris bij de Duitse veldpost 737, die met de Staf van het 'Landwehrkorps' in Grodno lag. Wij waren gehuisvest in het oude Russische postkantoor. In een vleugel van dit gebouw bevond zich het Litouwse postkantoor, dat de postale aangelegenheden voor de plaatselijke bevolking afhandelde. De Litouwers hadden wel een gebrekkige interlokale postverzorging opgezet, maar een internationale verbinding met Duitsland ontbrak geheel. Deze post werd verzorgd door onze (Duitse) veldpost. De kleine, bij de Litouwse post werkzame, Paula Lapidus bracht ons derhalve elke middag een handvol post met als bestemming Duitsland (meestal zakenpost).

Tezamen met onze veldpostbrieven werden deze via Königsberg naar Duitsland gezonden. Elke brief naar Duitsland kostte 50 Pfennig aan portokosten, waarbij de zogenaamde 'oorlogszegels' (Germania's) werden geplakt.

Op zekere dag bracht Paula Lapidus brieven met de Russische opdrukzegels (de bewuste Grodno-lokaaluitgifte). Op onze verbaasde vragen antwoordde zij:

'De Russische zegels zijn gevonden in het oude Russische postkantoor in Kaunas, door de Litouwse Postdirectie van een opdruk voorzien en door hen aan ons gestuurd om ze naast

de oorlogszegels te gebruiken omdat deze bijna op zijn en de bestelling uit Berlijn nog niet is aangekomen. We hebben maar weinig van deze opdruksegels gekregen.'

De opdruksegels zijn derhalve door de ambtelijke autoriteiten uitgegeven en door ons zijn ook brieven met deze segels geaccepteerd en postaal verzorgd.

Zelf ben ik nog in het bezit van één serie die ik toentertijd aan mijn familie in Duitsland heb gestuurd. Ik sta met mijn naam voor de waarheid van bovengestelde in.

Hoogachtend,

Hermann Wienke,
Inspecteur der Belastingen

Hierop aansluitend een brief van zijn vader, gericht aan de firma Kosack & Co., Berlijn:

Schwerin in Mecklenburg, 17 maart 1924

U hebt mij 8 witte enveloppen met Russische segels gestuurd. Deze russische segels zijn voorzien van een opdruk, die bij elke waarde afwijkend is; maar bij alle staat bovenaan het woord 'Lietuva'. Deze enveloppen zijn stuk voor stuk aan mijn adres gericht. De adressering is door mijn zoon met potlood aangebracht. De afzender is eveneens mijn zoon, die zijn toenmalig adres in Grodno, zijnde veldpost 737, aangebracht heeft.

De segels zijn met een rubberstempel afgestempeld. Als antwoord op uw vraag deel ik u mede dat deze brieven mij indertijd geheel volgens de vigerende regels door de Keizerlijke Duitse Rijkspost bezorgd zijn.

Hoogachtend,

Otto Wienke
Geh. Ministerialkanzlist
(gepensioneerd)

De bekende Litouwen-verzamelaar van het eerste uur Pastor A. Plamsch schrijft over deze segels onder andere:

- De segels zijn niet uitgegeven door het ministerie van verkeer te Kaunas, maar door het toenmalige ministerie van Wit-Rusland, dat toentertijd gevestigd was in Grodno. Vraag blijft dan natuurlijk waarom de opdruk nadrukkelijk begint met 'Lietuva'.
- De omschrijving Zuid-Litouwen is van Duitse herkomst.
- De stelling dat de segels alleen op 4 maart 1919 in gebruik zijn geweest is onjuist. Tenminste tot eind april 1919 is gebruik vastgesteld en niet alleen maar in Grodno.

Hij wijst er verder op dat wellicht niet voor niets het eerst bekende stempel van Grodno ten tijde van de republiek Litouwen het langstempel in latijns schrift was, terwijl later alleen maar het ronde stempel in cyrillisch schrift voorkomt. Dit zou volgens hem wijzen op de grote affiniteit aldaar met (Wit)-Rusland.

Al deze informatie op een rij zettend kom ik tot de navolgende voorzichtige stellingname:

- Of hier sprake is van een echte, door de autoriteiten geautoriseerde uitgave is m.i. niet eenduidig vast te stellen, het tegendeel is ook niet het geval;
- De zegels zijn in het postale verkeer gebruikt, waarschijnlijk tot eind april 1919 (29 april 1919 werd Grodno door de Polen bezet);
- De aantallen, genoemd in bijvoorbeeld de *Michel Catalogus*, zijn conform de opgave van D. Artemjew (toentertijd en ook later nog directeur posten te Grodno, zijn naam wordt ook gespeld Artenieff) en hoogstwaarschijnlijk juist;
- De aantekening in de *Senf Catalogus* lijkt overdreven.

Na deze lange inleiding dan nu de zegels.

Onderstaand een kopie van de getande zegels en de bewering dat de opdruk op elke waarde anders is, lijkt mij ietwat overdreven. In dat verband is het overigens hoogst interessant de afbeeldingen in 4 verschillende catalogi te vergelijken. Die zijn in ieder geval verschillend!

Z

Z

R

Z

R

Z

Z

Z

<u>Lietuva</u> <u>Літва.</u> 50 <u>skatiku</u> <u>грaшей.</u>	Lietuva Літва. 50 skatiku грaшѣй.	<u>Lietuva</u> <u>Літва.</u> 50 <u>skatiku</u> <u>грaшей.</u>	<u>Lietuva</u> <u>Літва.</u> 50 <u>skatiku</u> <u>грaшѣй.</u>
---	---	---	---

Michel

Zumstein

Yvert

Gibbons

♦ Afdruk van de opdrukken zoals die in de diverse catalogi zijn opgenomen.

Westerk

♦ Vervalste opdruk met omgekeerde *m*

Als laatste nog een opmerking over falsificaties.

Zoals bijvoorbeeld de *Michel Catalogus* aangeeft en de oplagecijfers reeds doen vermoeden, bestaan er falsificaties.

De mij bekende vervalsing, waarbij hier een kopie van een stuk, kenmerkt zich doordat in de opdruk de omgekeerde latijnse m gebruikt is voor de cyrilische м.

Literatuur

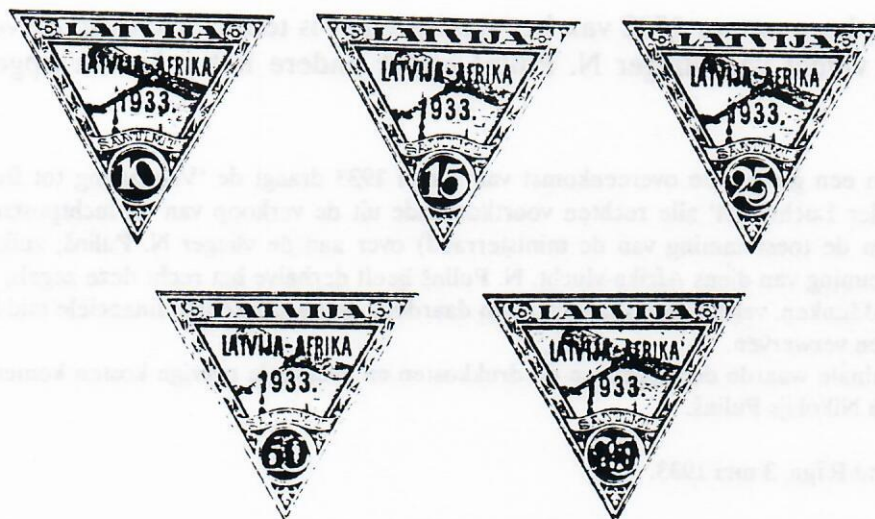
1. *Illustriertes Briefmarken-Journal* nr. 13 - 1919, blz. 181.
'Republik Litauen' door Leutnant Kempe.
2. *Berliner Briefmarken Zeitung* Heft 13/14, blz. 125 - 1919.
3. *Berliner Briefmarken Zeitung* Heft 4, blz. 52/53 - 1920.
'Litauen-Süd' door v.W. te G.
4. *Illustriertes Briefmarken-Journal* 1922, blz ?
Pastor P. in Grodno.
5. *Sammler-Woche*, nr. 13 - 1923?
'Die Litauischen Grodno-Provisorien' door Pastor A. Plamsch.
6. *Berliner Briefmarken Zeitung* Heft 7/8, blz. 70 - 1924.
'Litauen-Süd'.
7. *Zeitschrift für Russische/Sowjetische Philatelie*, sept. '89, Heft 48.
'Rätselhafte Ausgabe' von Nicolai Wladinetz, Moskou.
8. *Het Baltische Gebied*, nr. 15.
9. Diverse catalogi.

AdB

DE 'AFRIKA-VLUCHT' VANUIT LETLAND

Onderstaand opnieuw een artikel van de heer Nikolajs Jākimovs uit Rīga (Letland), wederom in een vertaling Lets-Duits door de heer Josef Rau uit Saarlouis (Duitsland), waarvoor onze hartelijke dank!

De heer Jākimovs is één der meest gedocumenteerde onderzoekers op het gebied van de Letland-filatelie, waarbij hij zijn onderzoek steeds baseert op officiële ambtelijke stukken.

Meer dan een halve eeuw geleden heeft een roemruchte, doch tragische vlucht plaatsgevonden en veel schrijvers hebben zich in de loop der tijden hiermee beziggehouden.

Het einddoel van de vlucht was Gambia, een oude kolonie van het voormalige hertogdom Kurland. Veel is er ook geschreven over de financiering van de desbetreffende luchtpostzegels. Echter, na bestudering van het dossier nr. 1532 uit het staatsarchief zijn er toch feiten naar voren gekomen die tot op heden onbekend waren.

Met bestelorder nummer 20197 van 4 mei 1933, gaf de 'Letse Vereniging ter Bevordering van de Luchtvaart' opdracht aan de Staatsdrukkerij tot het aanmaken van luchtpostzegels. In deze bestelorder is tevens de financieringsregeling opgenomen. Bij de levering der zegels was haast geboden en daarom werden bestaande luchtpostzegels gebruikt door deze van een opdruk te voorzien. Het probleem was de te heffen toeslag op de zegels.

Op 13 mei 1933 deed de Staatsdrukkerij mededeling (onder nummer 5835) aan het hoofdpostkantoor van Rīga, over de aantallen (ongetande) zegels met opdruk 'LATVIJA-AFRIKA/1933' en wel:

- 10 sant. 5430
 - 15 sant. 5430
 - 25 sant. 5430
 - 50 sant. 2930
 - 100 sant. 2930
- totaal 22150 stuks

Voor de drukkosten stuurde de staatsdrukkerij het hoofdpstkantoor van Rīga een rekening van in totaal Ls 585,— (Lats).

In het dossier nummer 1532 van het staatsarchief is ten aanzien van de voorgenomen vlucht van vlieger N. Pulīņš onder andere het volgende opgenomen:

Conform een getekende overeenkomst van 3 mei 1933 draagt de 'Vereniging tot Bevordering der Luchtvaart' alle rechten voortkomende uit de verkoop van de luchtpstzegels (conform de toestemming van de ministerraad) over aan de vlieger N. Pulīņš; zulks ter ondersteuning van diens Afrika-vlucht. N. Pulīņš heeft derhalve het recht deze zegels, naar zijn goeddunken, verder te verhandelen om daardoor de noodzakelijke financiële middelen te kunnen verwerven.

De nominale waarde der zegels en de drukkosten en eventuele overige kosten komen ten laste van Nikolajs Pulīņš.

Getekend Rīga, 3 mei 1933.

Deze overeenkomst werd afgesloten bij notaris K. Sumbergs.

In bijlage verklaart N. Pulīņš:

'Alle rechten die mij ingevolge deze overeenkomst toekomen en die bestemd zijn voor de financiering van mijn Afrikavlucht, draag ik hierbij over aan de Amerikaanse Staatsburger de heer Kalenik Lissiuk, waarvan ik de volle schadeloosstelling heb verkregen.'

Eveneens in bijlage verklaart K. Lissiuk:

'Ik, Kalenik Lissiuk, aanvaardt de bovengenoemde rechten en stel mij verantwoordelijk voor de betaling van de nominale waarde der zegels aan het Post- en Telegraaf Departement (PTD) en voor alle bijkomende kosten die verbonden zijn aan de uitgave van deze zegels.'

Ondertekening der bijlage: Nikolajs Pulīņš en Kalenik Lissiuk.

Opgesteld door J. Krukland in het bureau van de notaris.

Het uitvoerend orgaan van de 'Vereniging ter Bevordering van de Luchtvaart' heeft op 28 april 1933 deze werkwijze goedgekeurd (zie notulen nr. 5 dienaangaande).

Overigens wordt opgemerkt dat N. Pulīņš kosteloos ter beschikking moet stellen 100 stuks van de zegels van 10, 15 en 25 Sant., dus totaal 300 zegels.

De overeenkomst werd met 'plakzegels' (stempelmarken) betaald.

De 'Vereniging ter Bevordering van de Luchtvaart' kondigt verder aan dat de start van vlucht van N. Pulinš en R. Celms is vastgesteld op 28 mei 1933 om 12.00 uur des middags.

Getekend: R. Bangerskis.

Het is opvallend dat in de overeenkomst N. Pulinš en K. Lissiuk niets verklaren over het bedrag dat gemoeid is met de verkoop van de zegels van N. Pulinš aan K. Lissiuk.

De staatsdrukkerij zond op 5 december 1933 een brief aan het Post en Telegraaf Departement (PTD) met een lijst van de door de drukkerij van een opdruk voorziene zegels 36-40 en 42-46¹ (zegels t.b.v. het fonds voor zelfverdediging en hulp aan de vliegers).

In deze aantallen zijn inbegrepen de zegels met opdruk Latvija-Afrika:

– 10 sant.	1800 stuks
– 15 sant.	2600 stuks
– 25 sant.	2400 stuks
– 50 sant.	2400 stuks
– 100 sant.	<u>2700 stuks</u>
totaal	11900 zegels

Zoals bekend, eindigde de vlucht van N. Pulinš en R. Celms tragisch. Het vliegtuig *Gambia*, dat zoals voorzien om 12.00 uur opsteeg, stortte in de omgeving van Neustettin neer. Het bereikte Berlijn niet eens.

Er bestaat geen duidelijkheid over wat er met de gelden is gebeurd die beschikbaar kwamen uit de verkoop van de uitgegeven luchtpostzegels met opdruk LATVIJA-AFRIKA en die tot doel hadden de vlucht te financieren.

Dat moet echter heel wat geld geweest zijn. Je kunt ongeveer uitrekenen dat de verkoop van de twee hoogste waarden (met de toeslag) ongeveer 3000 Lati heeft opgeleverd. Het is niet aannemelijk dat N. Pulinš alle zegels tegen nominale waarde aan de Amerikaan Lissiuk heeft verkocht. Het blijft een open vraag waar deze geldmiddelen na het neerstorten van het vliegtuig zijn gebleven.

Herbert Cukurs' vlucht naar Gambia

De Letse militaire piloot Herbert Cukurs schreef na zijn vlucht naar Gambia een nooit voltooid noch uitgegeven boek. In het voorwoord schreef hij:

De succesloze vlucht van mijn collega's N. Pulinš en R. Celms toonde aan dat er bij de

¹ . Nummering volgens een mij onbekende catalogus

Letten een enorme belangstelling bestond voor de oude kolonie 'Gambia' van het voormalige hertogdom Kurland.

Verder schrijft H. Cukurs dat hij in die tijd een vlucht naar Japan voorbereidde. Hij wilde zijn C3 (vliegtuig) van een nieuwe 'Gipsy Major'-motor voorzien en hoopte daarmee over Indië en Indo-China zo Tokio te bereiken en over Siberië weer naar huis terug te vliegen.

Netzomin als Pulinš dacht ook hij in eerste instantie niet aan een nieuwe poging tot een vlucht naar Gambia. Later besloot hij echter toch met het oude C3-vliegtuig, voorzien van de oude Reno-motor die hem al vier jaar trouw had gediend, de vlucht naar Gambia te wagen, teneinde voor de patriottische gevoelens te redden wat er te redden viel.

Hij besloot echter de vlucht geheim te houden. Reden daarvoor was een tot het laatste moment grote onzekerheid over het vertrek (plaats/tijd) en de te vliegen route, maar bovenal zou bij mislukking de pers wederom 'ach en wee' schreeuwen.

H. Cukurs verliet de militaire dienst en steeg op 28 augustus 1933, klokslag 12.00 uur, op.

Spoedig wist de hele wereld het einddoel van zijn vlucht. Met veel avontuur en wisselend succes ging de vlucht van H. Cukurs via de volgende route:

Rīga - Danzig - Berlijn - Frankfurt (Main) - Parijs - Bordeaux - Toulouse - Perpignan - Barcelona - Valencia - Malaga - Tanger - Casablanca - Agadir - Kaap Juby - Villa Cisneros - Port Etiënne - Saint Louis - Dakar - Bathurst (Gambia).

Totaal werden 7.327 vliegkilometers afgelegd, daarvan 3.259 in Afrika.

De retourvlucht van Gambia ving aan op 9 februari 1934, aankomst in Rīga 25 mei 1934.

(Vrij uit het Duits vertaald door André de Bruin)

DE TYPEN VAN DE POSTZEGELS (*MICHEL* 3 t/m 5) VAN LETLAND, 5, 10 EN 15 KAP. OP GELINIEERD SCHRIJFPAPIER

Dit is een onderwerp, bewerkt door de heer B. Marquardt te Bremen. Vrije vertaling door M. Zuïdwegt te Schiedam; afbeeldingen door W. Bachman te Pijnacker.

Vooraf iets over de geschiedenis van de zegels.

Op 1 januari 1919 veroverden de bolsjewisten de stad Rīga. Vele andere grote steden waren reeds bezet, op de stad Libau (Liepāja) na.

In Rīga bevonden zich de druksteen, met 25 afbeeldingen van de zegels, alsmede de voorraden gereede zegels.

Te Libau stelde men alles in het werk om de geregelde postdienst op gang te houden. De voorraad postzegels verminderde snel.

De directeur van de post stelde zich derhalve met de steendrukkerij D.G. Meyer te Libau in verbinding om tot het drukken van postzegels te komen.

Het beeld van de oude zegels zou worden aangehouden, met dien verstande dat de twijg aan de linkerzijde niet meer met vier, doch met vijf bladeren zou worden gestoken.

Geen nieuwe steen met 25 zegels, zoals bij de oude exemplaren, werd gebruikt, maar een nieuwe met 10 afbeeldingen zou worden vervaardigd.

Uit de aanwezige voorraden papier werd het stevige gelinieerde *schrijfpapier*, met lichtblauwe lijnen, gekozen.

Bij alle drie de waarden, 5, 10 en 15 kap., ging de drukkerij uit van een moedersteen met 10 afbeeldingen, waarvan vellen met 400 zegels zouden worden gedrukt.

De steen zou 5 maal naast elkaar en deze samenstelling 2 maal onder elkaar worden gevormd tot een vel met 100 zegels. Voor 400 zegels zou het geheel van 50 zegels 8 maal moeten worden gebruikt.

De delen met 100 zegels werden gescheiden door perforatie $9\frac{1}{4}$ voor verkoop aan de loketten.

Door de aard van de liniëring van het papier kan men zegels vinden waarop in het geheel geen schrijflijn voorkomt. Zo vindt men ook zegels met slechts één lijn, met twee lijnen en met drie lijnen.

De zegels *zonder* lijnen zijn afkomstig van de bovenzijde van de vellen en zeldzamer zijn die welke van de onderzijde van de vellen afkomstig zijn.

Voor de herkenning van de velden van de steen zijn steeds weer terugkerende vaste merktekens vastgesteld.

Vanzelfsprekend vindt men nog andere merktekens, doch de herkenning is gebaseerd op de aangegeven tekens, op de bijlagen hierna volgend afgebeeld.

Een typerend foutje op veld zes is ook afgebeeld. Op geen van de velden 6 van het vel, hetwelk in mijn bezit is, komt dit verder voor. Waarschijnlijk zal het ontstaan zijn door een vuiltje dat bij het drukken op de steen is terechtgekomen.

Afbeelding van een veldeel, waarop de tien velden van de steen voorkomen.

De volgende nummering is aangehouden:

1	2
3	4
5	6
7	8
9	10

Afbeelding van veld 6 met het foutje, hetwelk is vermeld.

veld 1

De zonnestraal linksonder is gebroken.

veld 3

Er is aan de binnenzijde van de linkerpoot van de letter V uit LATVIJA een horizontaal streepje.

veld 5

Naast 'KAP' aan de rechterzijde is een kleine rode stip.

veld 7

Er is een rode stip in de boog van de '5'. Tussen 'KAP' aan de linkerzijde en de '5' is er eveneens een rode stip.

veld 9

Tussen de letters 'V' en 'T' van LATVIJA een rode stip. Boven de rechterhoek van de omlijsting ook een rode stip.

veld 2

In de halfronde arcering boven de '5' is een wit plekje.

veld 4

Aan de rechterpoot van de letter A van 'KAP' aan de linkerzijde is een schuin opwaarts gericht streepje.

veld 6

Aan de binnen- en buitenzijde van de letter 'J' zijn er verdikkingen.
Tussen de ring om de aren en de cirkel om deze aren is er een rode stip.

veld 8

Boven de eerste 'A' van LATVIJA een *fijne* rode stip.
Aan de linkerkzijde van de zonnestraal onder de letter 'T' van LATVIJA een klein streepje.

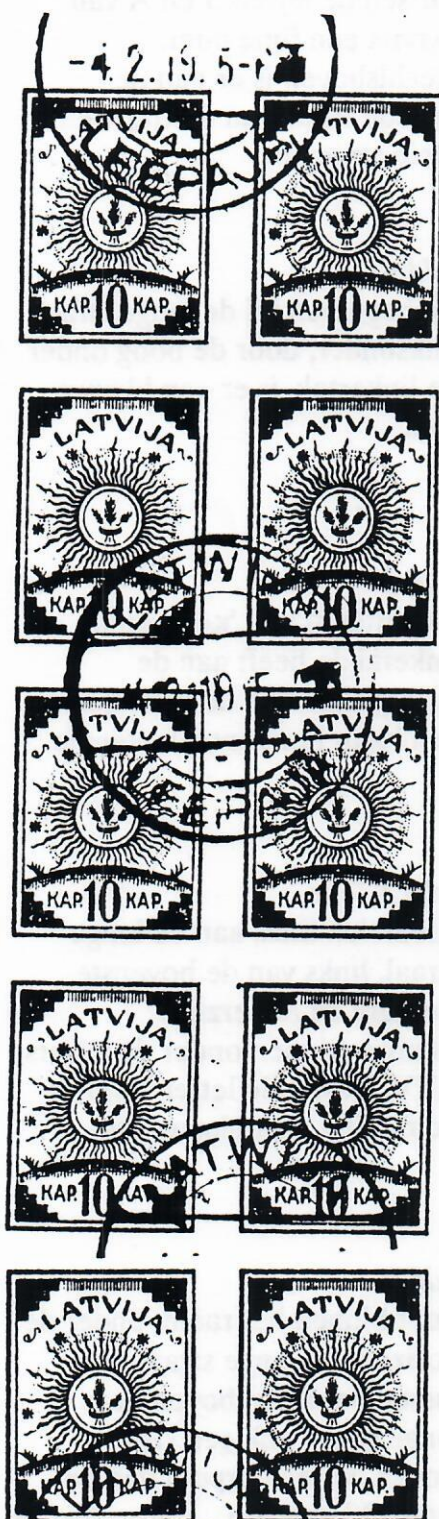
veld 10

Op de hoek van het binnenkader aan de linkerkzijde zijn rode uitwasjes.
In een *deel* van de druk is er bovenin de bocht van de '5' een rode stip.

De tien velden, welke de moedersteen van de zegel 10 kap. op schrijfpapier vormen.

De ken-velden zijn evenals bij de 5 kap.-zegel genummerd:

1	2
3	4
5	6
7	8
9	10

veld 1

Tussen de letters J en A van LATVIJA een fijne punt.
 Rechtsboven is er aan de tweede trede van de trap een klein streepje.

veld 3

Te beginnen bij de lange straal linksonder, door de boog onder de linkertak, is er een blauwe vlek.

veld 5

De letter A van 'KAP' aan de linkerszijde heeft aan de binnenzijde van de linkerpoot een klein horizontaal streepje.

veld 7

Kleurvlek links aan de lange straal, links van de bovenste ster aan de linkerszijde.
 Blauwe stippen onder de letters ATV. Boven de letter V, in de omraming, een blauwe stip.

veld 9

Punt binnen het raam, onder de horizontale lange straat en tussen het raam boven deze lange straal ook een stip.
 Boven de rechterpunt van de letter 'L' een stip.

veld 2

De middelste aar heeft links een blauw streepje.

Aan de tweede trede van de trap links zit een kleine uitwas.

veld 4

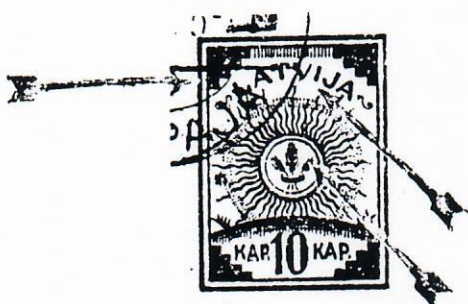
Tussen de tweede A van LATVIJA en de versiering daar schuin naast is een klein verticaal streepje.

veld 6

De versiering aan de linkerkzijde is door een streepje bijna gesloten.

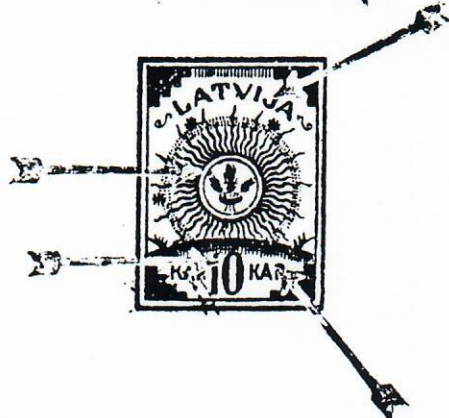
De lange zonnestraal naar de twijg aan de linkerkzijde is onderaan gebroken.

veld 8

Linksboven, ter hoogte van de tweede trede van de trap, is er in de omraming een kleine stip. Onder de letter I is een kleine stip.

Rechts naast de middelste aar staan heel kleine puntjes, bijna een streepje vormend.

veld 10

Fijne punt in de boog van de letter J.

Een punt boven in de 0 van '10'.

Een punt boven, tussen de letters 'KAP' aan de rechterzijde.

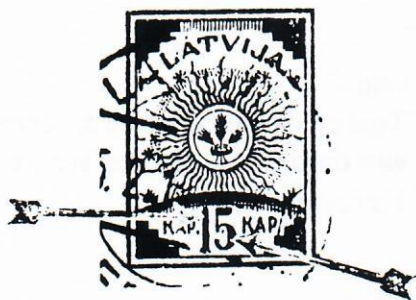
Bij de spits van de linker aar is een stip.

De tien velden, welke de moedersteen van de zegel 15 kap. op schrijfpapier vormen.

De ken-velden zijn evenals bij de 5 en 10 kap. genummerd:

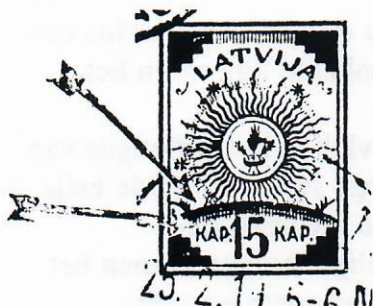
1	2
3	4
5	6
7	8
9	10

veld 1

Fijne stip tussen de 1 en de 5.
In het bovenste deel van de
boog der 5 eveneens een stip.

veld 3

Kleurvlek boven de A van 'KAP'
aan de linkerzijde.
Kleurstreepje tussen de twijg
links en de lange straal daar-
tegenover.

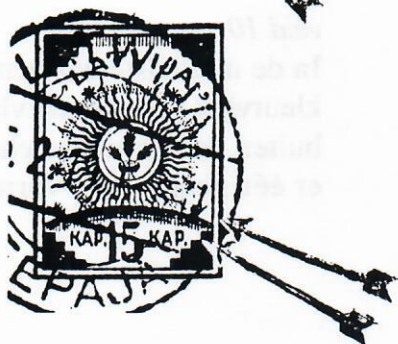
veld 5

Kleurvlek voor de L en boven
de
A van 'LATVIJA'.
In de 5 een fijne stip.
Rechtsboven, ter hoogte van de
tweede trede van de trap, in het
raam een fijne stip.

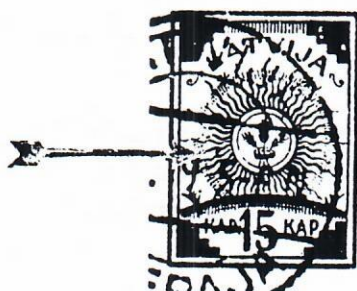
veld 7

Rechts aan de ring rond de aren
een fijn, gebogen streepje.
Rechtsboven, ter hoogte van de
eerste trede van de trap, een
stip in het raam.
Door de P van 'KAP' rechts een
streep.
Schuin onder de versiering
rechts fijne kleurstreepjes
vanuit het binnenraam.

veld 9

Stip rechts in de hoek tussen
het raam en de halve boog.
Stip boven de tweede trede van
de trap, rechts.

veld 2

Tussen de korte stralen, rechts van de onderste linker ster, een kleurvlek.

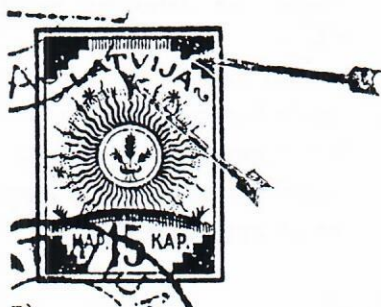

veld 4

Onder de versiering rechts een gekronkelde lijn, tot in het raam.

Kleurvlek in het verlengde van de lange straal boven de twijg aan de rechterzijde.

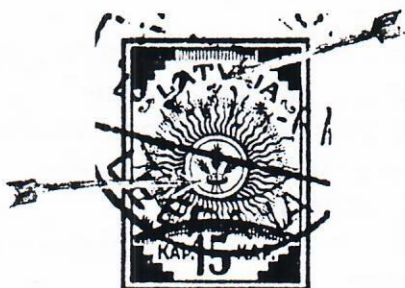
Op gelijke hoogte binnen het raam eveneens een stip.

veld 6

De eerste A van 'LATVIJA' heeft een gekleurd streepje onderaan de rechterpoot.

Diverse stippen 2, 3 tot 4 in de hoek van de traprede boven de letter J.

veld 8

Aan de letter T zit onderaan rechts een gebogen streepje.

Aan de ring rond de aren, links, een grotere en direct ernaast een kleinere stip (kan de vorm van een streepje aannemen).

veld 10

In de middelste aar een forse kleurvlek (een ronde vlek, tot buiten de aar goed zichtbaar, er één geheel mee vormend).

DUITSE MARINE-SCHEEPS-POST (MSP)-STEMPELS, GEBRUIKT IN BALTISCHE HAVENS 1920 - 1940

Inleiding

1. In het vorig nummer heb ik mij, met betrekking tot deze MSP-nummers beperkt tot de periode voor 1914. Als vervolg hierop gaan we verder met de periode daarna.

De periode tijdens de Eerste Wereldoorlog is uitputtend onderzocht door W.D. Röttger, de redacteur van de 'Forschungsgruppe Postgebiet Ob. Ost' en te boek gesteld in de *Forschungsberichte* 10 t/m 13, onder de titel 'Die Deutsche Marine in der Östlichen Ostsee 1914-1918'.

2. Aangezien ik geen plagiaat kan plegen en hem (nog) geen toestemming heb gevraagd tot publicatie, verwijs ik naar bovenstaande.

3. In het overzicht ga ik derhalve verder met de situatie na de Eerste Wereldoorlog (1920), met als bron: Josef Schlingen: *Deutsche Marine-Schiffspost Band III*.

Overzicht

4. *M.S.P.* 2,
periode 24.1.1922 - 12.2.1922

Kleine kruiser *Medusa* op ijs-assistentie in de Oostzee.

24.1.22 vertrek Kiel,
26.1.22 - 30.1.22 voor *Windau*;
3.2.22 Kaap Donnesnees;
4.2.22 - 9.2.22 *Windau*;
9.2.22 Stettin en
12.2.22 terug in Kiel.

5. *M.S.P.* 3c,
periode 10.7.1939 - 20.7.1939

5. T-Halbflottille, bestaande uit torpedoboten. Niet met zekerheid is vast te stellen welke boten Riga aandeden, aangezien het flottille zich verdeeld heeft.

10.7.39 vertrek Swinemünde;
10.7.39 - 12.7.39 Helsingör,
15.7.39 - 18.7.39 *Riga*;
20.7.39 thuishaven.

6. *M.S.P.* 4,
periode 8.7.1924 - 14.7.1924

Kleine kruiser *Hamburg* op zijn vierde reis in het oostelijk deel van de Oostzee.

8.7.24 vertrek uit Wilhelmshafen;
11.7.24 - 12.7.24 *Riga*;
14.7.24 terug in Kiel.

7. *M.S.P.* 4,
periode 27.8.1929 - 6.9.1929

4. T-Halbflottille bestaande uit de torpedoboten *Albatros*, *Greif*, *See-adler* en *Kondor* op Oostzeereis.

27.8.29 vertrek uit Kiel;
30.8.29 - 5.9.29 *Tallinn*;
6.9.29 thuishaven.

8. *M.S.P. 4*,
periode 8.6.1931 - 14.6.1931

4. T-Halbflottille bestaande uit
Möwe, Albatros, Falke en *Greif*.
8.6.31 vertrek Kiel;
10.6.31 - 12.6.31 *Libau*;
14.6.31 thuishaven.

9. *M.S.P. 5*,
periode 30.7.1931 - 15.8.1931

Onderzoeksschip *Meteor* op Oost-
zeereis.

30.7.31 vertrek uit Swinemünde;
? *Reval*; ? *Kalmar*;
15.8.31 terug in Swinemünde.

10. *M.S.P. 5e*,
periode 23.3.1939 - 25.3.1939

Pantserschip *Deutschland* onder-
steunt de bezetting van het Me-
melgebied. (*e* is de kenletter die
werd toegevoegd).

23.3.39 vertrek uit Swinemünde;
24.3.39 op de rede van *Memel*;
25.3.39 terug in Swinemünde.

11. *M.S.P. 6*,
periode 22.7.1933 - ?8.1933

3. T-Halbflottille bestaande uit
Wolf, Leopard en *Iltis*.
6.8.33 *Riga*.

12. *M.S.P. 8*,
periode 3.7.1939 - 24.7.1939

S.M.S. *Admiral Hipper* (zware krui-
ser) maakt een opleidingsreis in de
Oostzee.

3.7.39 vertrek uit Kiel;

7.7.39 - 9.7.37 *Hernösand*;
12.7.39 - 23.7.39 *Tallinn*;
24.7.37 terug in Kiel.

Stempel nr. 8 met kenletter *h* komt
op 1 juli 1939 aan boord en werd
alleen op deze tocht in vreemde
havens gebruikt. Na de bezetting
van Noorwegen in april 1940 werd
het stempel teruggegeven aan het
bevoorradingsbureau te Kiel.

13. *M.S.P. 10k*,
periode 25.7.1939 - 3.8.1939

Slagschip *Gneisenau* bij reis door
de Oostzee.

25.7.39 vertrek uit Kiel;
27.7.39 - 31.7.39 *Windau*.
3.8.1939 terug in Pillau.

14. *M.S.P. 12*,
periode ?1.1.1926 - ?1.1.1926

Lijnschip *Hessen* ter ijs-assistentie
in het oostelijk deel van de Oost-
zee.

?1.1.26 vertrek uit Kiel;
20.1.26 - ?1.1.26 *Libau, Tallinn*;
?1.1.26 terug in Kiel.

15. *M.S.P. 14*,
periode 1.7.1929 - 6.7.1929

Onderzoeksschip *Meteor* op zee-
reis naar Letland.

1.7.29 Vertrek uit Pillau;
2.7.29 - 4.7.29 *Libau*;
6.7.29 terug in Warnemünde.

16. *M.S.P. 22*,
periode 12.5.1933 - 16.5.1933

Lijnschip *Hessen* op reis in het oos-

telijk deel van de Oostzee.
12.5.33 vertrek uit Kiel;
14.5.33 - 16.5.33 *Tallinn*;
16.5.33 terug in Kiel.

17. *M.S.P.* 25,
periode 10.7.34 - 26.7.34

1. Minensuch-Halbflottille in oostelijk deel van de Oostzee; deelnemende schepen onbekend.
10.7.34 vertrekdatum;
12.7.34 - 17.7.34 *Åbo*;
19.7.34 - 24.7.34 *Riga*;
26.7.34 wederom in thuishaven.

18. *M.S.P.* 28,
periode 22.7.1934 - 30.7.1934

Lichte kruiser *Königsberg* op 10e reis in de Oostzee.
22.7.34 vertrek uit Kiel;
27.7.34 - 30.7.34 *Tallinn*;
30.7.34 terug in Königsberg.

19. *M.S.P.* 30,
periode 16.7.1934 - 25.7.1934

1. Minensuch-Halbflottille in oostelijk deel Oostzee. Van dit Halbflottille maakten deel uit; *T 1456* (Führerboot); en de mijnenvegers *M 50*, *M 104*, *M 117*, *M 133* en *M 157*.
16.7.34 vertrek uit Warnemünde;
18.7.34 - 19.7.34 Taggaboht;
23.7.34 - 24.7.34 *Riga*;
25.7.34 terug in Pillau.

20. *M.S.P.* 32,
periode 17.11.1937-25.11.1937

Lichte kruiser *Leipzig* op oplei-

dingsreis in de Oostzee.
17.11.37 vertrek uit Kiel;
19.11.37 - 23.11.37 *Tallinn*;
25.11.37 terug in Kiel.

21. *M.S.P.* 33,
periode 23.4.1939 - 16.5.1939

Lichte kruiser *Nürnberg* bij inzet in de Oostzee.
23.4.39 vertrek uit Stettin;
23.4.39 - 27.4.39 *Memel*;
6.5.39 - 10.5.39 Göteborg;
12.5.39 - 14.5.39 Merok;
16.5.39 terug in Kiel.

22. *M.S.P.* 35,
periode 2.7.1928 - 7.7.1928

Onderzoeksschip *Meteor* op reis naar Letland.
2.7.28 vertrek uit Pillau;
3.7.28 - 4.7.28 *Libau*;
7.7.28 terug in Pillau.

23. *M.S.P.* 35,
periode 27.8.1929 - 6.9.1929

1. T-Halbflottille bestaande uit *S 18*, *S 19*, *G 10*, *T 190* en *T 196* tijdens een Oostzeereis.
27.8.29 vertrek uit Swinemünde;
30.8.29 - 2.9.29 *Riga*;
3.9.29 - 5.9.29 *Libau*;
6.9.29 thuishaven.

24. *M.S.P.* 40,
periode 13.5.1939 - 1.6.1939

Artillerie-opleidingsschip op reis in de Oostzee.
13.5.39 vertrek uit Kiel;
17.5.39 - 21.5.39 *Libau*;

22.5.39 - 24.5.39 Hangö;
1.6.39 terug in Kiel.

25. *M.S.P. 47*,
periode 6.7.1927 - 18.7.1927

T (Torpedoboot)-Halbflottille bestaande uit de *T 153*, *T 155*, *T 156*, *T 157* en *T 158* tijdens een Oostzeereis.

6.7.27 vertrek uit Königsberg;
8.7.27 - 12.7.27 *Tallinn*;
12.7.27 - 14.7.27 Danzig;
15.7.27 - 17.7.27 Zoppot;
18.7.27 Swinemünde.

26. *M.S.P. 54*,
periode 21.2.1922 - 27.2.1922

S.M.S. *Arcona* (kleine kruiser) verleent ijsbrekerhulp in de Oostzee.
21.2.22 vertrek uit Kiel;
23.2.22 *Mön*;
25.2.22 - 26.2.22 in Väderö;
27.2.22 terug in Kiel.

27. *M.S.P. 54*,
periode 4.3.1922 - 24.3.1922

Wederom dezelfde kruiser *Arcona* op ijs-assistentie in de Oostzee.
4.3.22 vertrek uit Kiel;
7.3.22 - 9.3.22 *Riga*;
11.3.22 - 14.3.22 *Donnesnäs*;
14.3.22 - 21.3.22 *Pillau*;
23.3.22 *Kiel-Holtenau*;
24.3.22 terug in *Wilhelmshafen*.

28. *M.S.P. 60*,
periode 4.7.1924 - 17.7.1924

Kleine kruiser *Thetis* in het oostelijk deel van de Oostzee.

4.7.24 vertrek uit Kiel;
5.7.24 - 10.7.24 *Tallinn*;
12.7.24 - 14.7.24 *Pernau*;
17.7.24 terug in Kiel.

29. *M.S.P. 60*,
periode 10.6.1931 - 14.6.1931

Lichte kruiser *Königsberg III* op Oostzeereis.

10.6.31 vertrek uit Kiel;
11.6.31 - 12.6.31 *Libau*;
14.6.31 terug in Kiel.

30. *M.S.P. 207*,
periode 26.3.1922 - 31.3.1922

Lijnschip *Hannover* op ijs-assistentie in de Finse Golf.

26.3.22 vertrek uit Kiel;
28.3.22 - 30.3.22 *Windau*;
31.3.22 terug in Kiel.

De Krimoorlog en het baltisch gebied

In ons vorig nummer heb ik een artikel opgenomen over post van en naar de Franse en Britse schepen die, in het kader van de Krimoorlog, een blokkade uitvoerden in het oostelijk deel van de Oostzee. Ik heb dat artikel geïllustreerd met een aantal min of meer onduidelijke afbeeldingen, die ik van kopieën van het Franse veilinghuis van Mr. Jacques Robineau had overgenomen.

Via de bibliothecaris van de bondsbibliotheek, dhr. Spoelman, kwam ik onlangs in het bezit van de 149e-150e veilingcatalogus van de Franse firma *Jamet*. In deze catalogus werd een aantal brieven van dit zeer schaarse materiaal aangeboden.

Op de volgende bladzijden geef ik de relevante bladzijden in kopie weer. Het zal u opvallen dat uit de bijgeschreven tekst blijkt dat er, zeker wat de Fransen betreft, kennelijk twee expedities zijn geweest. Ook vinden we in de tekst iets meer informatie over de betrokken schepen. Als u naar de inzetprijzen kijkt, schrikt u zich bijna dood, ik tenminste wel! Inzetprijzen tot FFr 70.000,-, ofwel een inzet van ongeveer f 25.000,-!!!!?!!

Aangezien de afbeeldingen in ons blad (nog) in zwart/wit zijn, volgen hier enige verduidelijkingen ten aanzien van kleur en opmaak:

- Het stempel *ENCADRE DE LA BALTIQUE* in kader, is steeds in rood aangebracht;
- Het stempel *DANEMARCK* in kader kende ik in deze context niet, maar is als zodanig in zwart aangebracht;
- Kennelijk zijn er ook handgeschreven aanvullende portomerkken aangebracht;
- De tekst bij kavelnummer 128A geeft aanvullende informatie over verschillende data de Franse vloot betreffende;
- Voor het overige moet u zelf de afbeeldingen maar naar behoefte bekijken, ik geloof zelf dat dit een stukje postgeschiedenis is waar we nog niet al te veel van weten; overigens is dit voor de Baltische Staten naar mijn mening slechts een (interessant) randgebied.

3-6-90

AdB

La Russie occupait depuis le mois de Février 1854 les Principautés Danubiennes. La France et l'Angleterre adressèrent en vain un ultimatum à la Russie pour la presser d'évacuer ces territoires. Elles déclarèrent donc la guerre le 27 Mars 1854.

L'expédition Franco-Anglaise de la Baltique aboutit à la prise de Bomarsund le 4 Août 1854.

L'Armée Française débarque aux Dardanelles en Avril et Mai et s'établit à Gallipoli et Scutari.

La Grèce fut aussi neutralisée par un débarquement au Pirée afin de prévenir une entrée en guerre de ce pays contre la Turquie (26 Mai 1854).

La Campagne d'Orient elle-même se déroula en deux parties : l'expulsion des troupes Russes des Principautés Danubiennes et la guerre en Crimée, sur le territoire russe afin d'obtenir des garanties pour l'avenir.

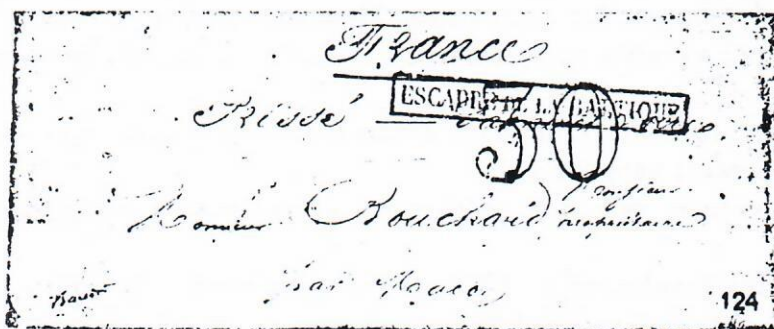
Après la victoire de l'Alma, le siège fut mit devant Sébastopol qui ne se rendit qu'au bout de 350 jours, le 10 Septembre 1855. Entre-temps les attaques russes de Balaklava, Inkermann et Tchernaiâ furent autant de victoires alliées.

Le Tsar demandait alors la paix (16 Janvier 1856) qui fut signée à Paris le 28 Mars.

EXPEDITION DE LA BALTIQUE

Juillet-Septembre 1854

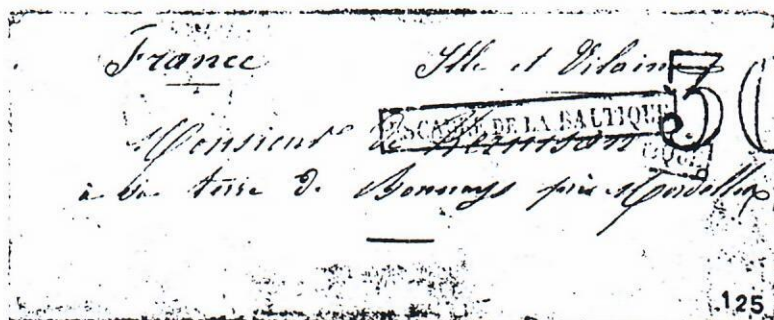
Première expédition

- 124 Premier courrier expédié par les troupes en route vers la Russie. "A bord du SM Vincent le 21 Juillet 1854 nous sommes à l'entrée de la mer Baltique, nous apercevons les côtes du Danemark et de la Suède; mais on dit que nous allons débarquer aux îles d'Aland, elle est défendue par 6000 Russes."

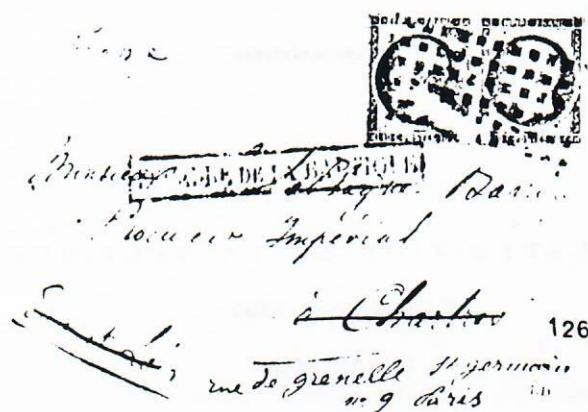
Marque postale rouge ESCADRE DE LA BALTIQUE, taxe 30 double-trait, arrivée 3 Août 1854

15 000

- 125 "Aux Iles d'Aland, 24 Juillet 1854, tous les huit jours des vapeurs anglais se rendent à Dantzic pour porter des dépêches... les lettres ne mettent qu'une dizaine de jours pour aller en France... à l'instant on vient de nous prévenir qu'il était permis d'écrire en France." Marque postale rouge ESCADRE DE LA BALTIQUE, taxe 30 double-trait, arrivée 30 Juillet 1854

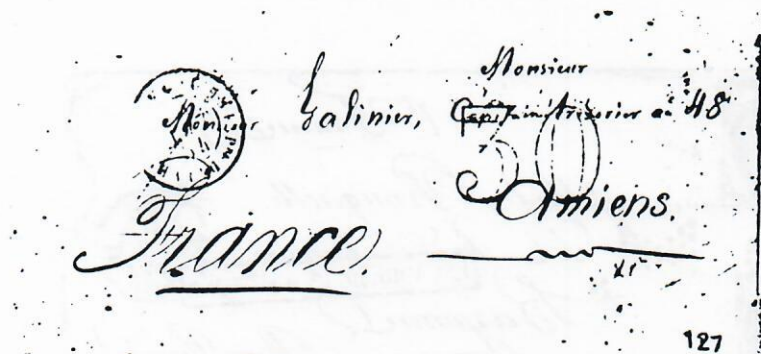
17 000

- 126 Enveloppe affranchie de l'Escadre de la Baltique, 10 c Empire citron en paire (recto partiellement arraché) oblitérée rouleau de gros points à l'arrivée, ESCADRE DE LA BALTIQUE rouge à côté.

Seule pièce connue affranchie de la première expédition

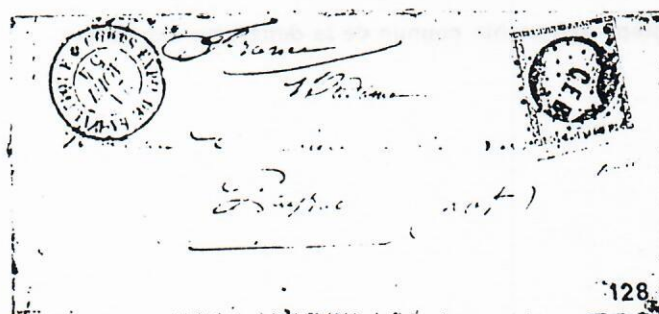
40 000

- 127 Lettre "devant Bomarsund le 14 Août 1854, nous recevons une masse de boulets dans notre camp, les soldats courent après (sic). Nous avons devant nous 3 forts. . . Les Russes ont arboré le drapeau blanc pour parlementer. . . le feu continue. . . les soldats sont joyeux. . . le principal fort a été pris, on a fait 40 prisonniers."

Cachet à date Corps Expre de la Baltique, 14 Août 1854, une des trois pièces connues,

15 000

- 128 Lettre des Iles d'Aland, au camp de Sonnd-Chorka près Bomarsund, ce 19 Août 1854. Texte important sur les opérations.

Lettre affranchie par un 20 c bleu n° 14 (effleuré) oblitéré par la griffe CEB, à côté le cachet à date à fleuron Corps Expre de la Baltique, 21 Août 1854.

Pièce superbe et unique

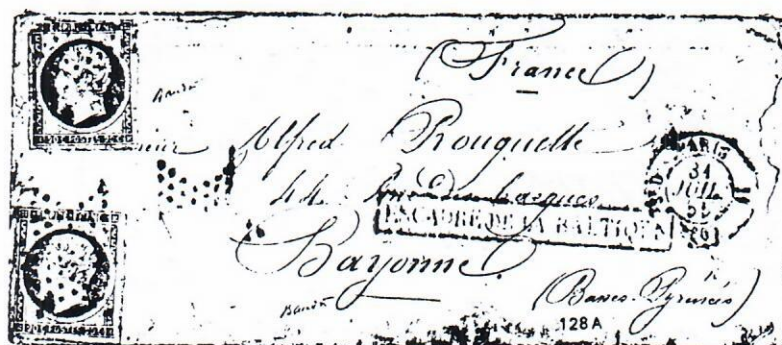
70 000

2ème EXPEDITION DE LA BALTIQUE

Campagne de 1855

SVEABORG

Le 9 Août bombardement pendant 45 heures avec la Flotte Britannique et destruction de SVEABORG. Destruction de 18 navires russes, 2000 morts. Cessation du feu le 11 Août. Retour de la Flotte Française à BREST le 11 Décembre 1855.

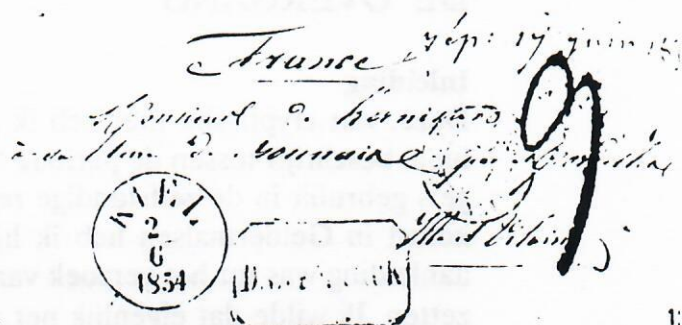
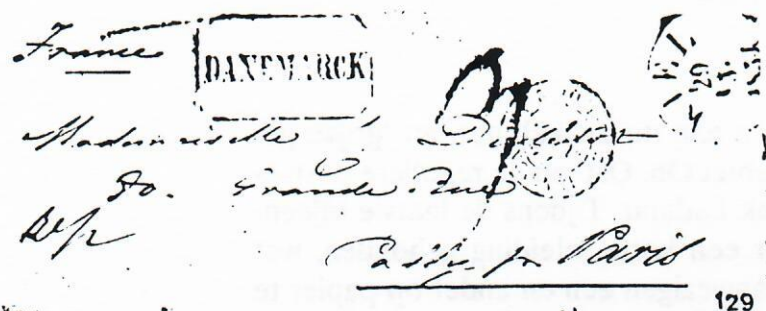

- 128A Enveloppe affranchie par deux pièces du n° 14, oblitérées étoile, càd Paris 3e D/11, griffe rouge ESCADRE DE LA BALTIQUE. Pli affranchi au départ et acheminé jusqu'à Paris. Timbres oblitérés à Paris pour Bayonne. Un des timbres a été remis en haut de l'enveloppe, à l'époque, avec du pain à cacheter.

Seule pièce affranchie connue de la deuxième expédition,

30 000

Lettres de soldats en route pour la Russie et postées à KIEL

- 129 Lettre de Kiel, 28 Mai 1854, "nous devons partir dans quelques heures si le vent le permet. ... je t'écris pour te prier de prendre à la Direction Générale des Postes des renseignements précis sur la manière de profiter du service hebdomadaire que le gouvernement Anglais dirige sur Dantzig pour le service de l'Escadre de la Baltique. ... avec Kiel les relations incertaines ... notre vraie politique à l'opposé de celle des Anglais est de paralyser les forces de la Russie plus que de détruire leurs vaisseaux et leurs arsenaux ...

Cachet à date KIEL, 29.5.1854, griffe encadrée DANEMARCK, taxe 3, entrée Tour T./Valenciennes 2 rouge, verso : KD.D.P.A. HAMBURG

2 500

- 130 Lettre de Kiel, à bord du "Milan", récit du voyage jusqu'à Kiel, description de Kiel, de la Flotte. ... les Anglais doivent être bien inquiets de notre retard ...

Cachet à date de Kiel, 2.6.1854, griffe encadrée DANEMARCK, taxe 3, Tour-T/Valenciennes 2 bleu, verso K.D.O.P.A. HAMBURG bleu

2 500

- 131 Enveloppe affranchie par une paire du 10 c Empire non dentelé (arrachage sur un timbre) oblitérée chiffres sans cercle de KIEL, 121 et par le cachet d'entrée rouge Tour-T./Valenciennes 2, taxée à 3 d., càd de Kiel, griffe DANEMARCK,

Seule pièce connue affranchie

20 000

- 132 Trois lettres de Carbone (Haute-Garonne) à l'adresse d'un voltigeur aux Corps Expéditionnaires de la Baltique. La première non affranchie est envoyée aux Iles d'Aland le 12 Septembre 1854, la seconde affranchie à 10 c "+ 20 c. insuffisant" manuscrit, mais non taxée, la troisième affranchie à 20 c et griffe PD (enveloppe)

3 000

- 133 Enveloppe affranchie par 10 c + 20 c + 40 c Empire non dentelé obl. PC, C 15 Brest, adressée à un lieutenant de vaisseau sur la frégate La Syrène, "Escadre de la Baltique par Dantzic", 19 Août 1854

1 500

DE OVERGANG

Inleiding

Deze, wat cryptische titel heb ik gegeven aan dit artikel, dat het 'grijze gebied' beschrijft tussen de periode 'Postgebiet Ob. Ost' en de reguliere postzegels gebruikt in de zelfstandige republiek Estland. Tijdens de laatste bijeenkomst in Geldermalsen heb ik hierover een korte inleiding gehouden, wat aanleiding was tot het verzoek van de aanwezigen een en ander op papier te zetten. Ik wilde dat eigenlijk net zo doen als tijdens de presentatie, door zo veel mogelijk gebruik te maken van filatelistisch materiaal.

Algemeen

De republiek Estland werd reeds op 24 februari 1918 uitgeroepen. Onder druk van de Duitse bezettingsmacht moest de toenmalige provisorische regering echter in exil, d.w.z. vooraleerst buitenslands verblijven. Begin november kwam deze exil-regering naar dat deel van Ober-Ost dat later als zelfstandige republiek Estland zou worden erkend.

De Duitse bezettingsmacht gaf vanaf circa 16 november 1918 de postale bevoegdheden over aan de plaatselijke Estische autoriteiten, waarbij wel bedacht moet worden dat dit niet gelijktijdig gebeurde. Eerst werd het noordelijk deel ontruimd, daarna het zuidelijk deel.

Om u een idee te geven, volgt hier een overzicht van de openings- en sluitingsdata van de Duitse postkantoren onder Ober-Ost:

1. Arensburg/Kuressaare	01.05.1918 - 02.12.1918
2. Baltisch Port/Paldiski	14.05.1918 - 15.11.1918 (01.05.18)
3. Dorpat/Tartu	01.05.1918 - 29.11.1918
4. Fellin/Viljandi	01.05.1918 - 28.11.1918
5. Hapsal/Haapsalu	01.05.1918 - 17.11.1918
6. Narwa/Narva	14.05.1918 - 16.11.1918 (21.05.18)
7. Pernau/Pärnu	14.05.1918 - 25.11.1918 (01.05.18)
8. Petschory/Petseri	11.06.1918 - 30.11.1918 (01.06.18)
9. Pleskau/Pskov	?27.07.1918 - 25.11.1918
10. Reval/Tallinn	01.05.1918 - 25.11.1918
11. Walk/Valga	01.05.1918 - 19.12.1918
12. Weissenstein/Paide	14.05.1918 - 16.11.1918 (01.05.18)
13. Werro/Võru	14.05.1918 - 28.11.1918 (01.05.18)
14. Wesenberg/Rakvere	14.05.1918 - 18.11.1918 (02.05.18)

De tussen haakjes geplaatste openingsdata zijn van Ojaste, evenals de sluitingsdata. De niet tussen haakjes staande openingsdata zijn van Schönherr; aangezien deze laatste ambtelijke bronnen heeft gehanteerd, acht ik deze data zeer betrouwbaar.

Voor de behandeling van een aantal poststukken eerst nog iets over de valuta.

Direct na het uitroepen van de zelfstandige staat Estland (16.11.18) werd de

Russische *roebel* als munteenheid wederom in ere hersteld. Dit werd als zodanig bekend gemaakt in de *Staatscourant* nr. 5 van 7 december 1918. Kort hierna, en wel op 16 januari 1919, werd de eigen munteenheid namelijk de Estische *mark* geïntroduceerd (zie *Staatscourant* nr. 3 van 18 januari '19).

1 Russische roebel = 100 kopeken = 1 Estische mark = 100 penni.

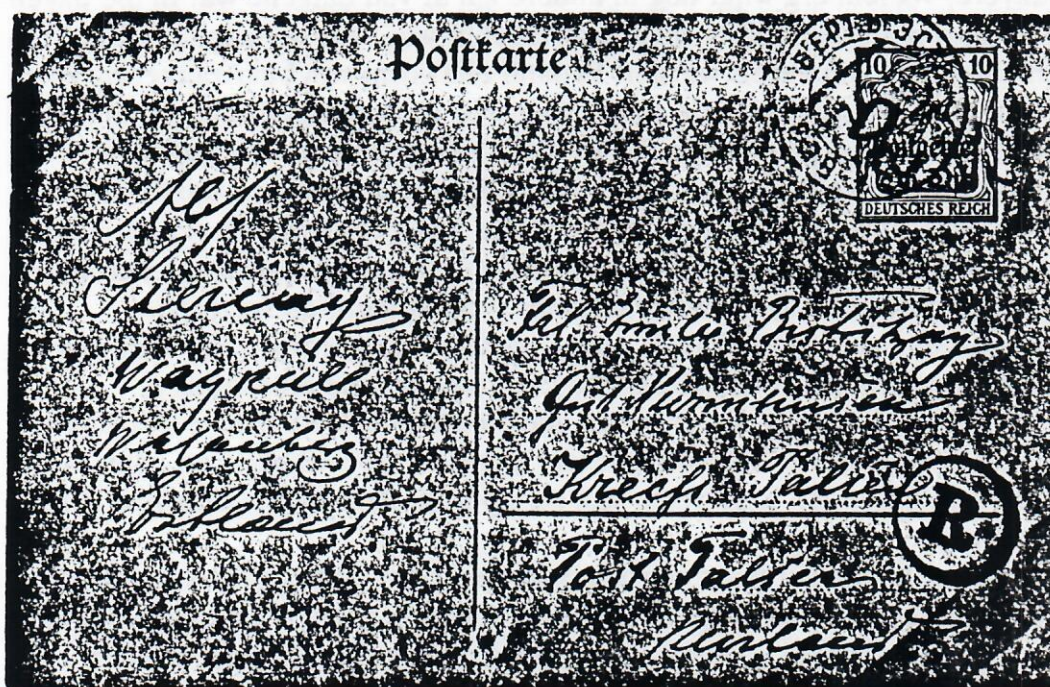
Waar het in dit artikel derhalve om gaat, is de periode direct na het sluiten van de Duitse postkantoren.

U zult zich kunnen voorstellen dat in zo'n overgangstijd, zeker als u het tijdsbeeld in aanmerking neemt, zeer interessante frankeringen voorkomen. Dat geldt zowel voor lokale, interlokale alsook internationale post; alhoewel dat laatste formeel eerst was toegestaan vanaf 1 januari 1919.

De poststukken

Rakvere/Wesenberg

Zoals in het voorgaande overzicht reeds is te lezen, sloot het 'Landespostamt Wesenberg' op 15 november 1918 's avonds zijn deuren. Toch bestaat er post gedateerd na deze datum (in feite 16-19 november 1918), die kennelijk nog – tijdens de republiek – door de Duitse veldpost werd behandeld. Als één van de weinige voorbeelden daarvan ziet u hieronder een afbeelding. Overigens zegt Bohnert in zijn artikel dat hier diverse voorbeelden van zijn, ik heb er echter verder nog nooit één gezien. Zelfs *EESTI POST* geeft een kopie uit het artikel van Bohnert.

♦ Afbeelding 1. Ob. Ost-briefkaart die op 17-11-18 werd verstuurd van Rakvere/Wesenberg naar Talsen. Let op censuur Riga, 'Esti' en afstempeling

Over deze briefkaart, die overigens ongetwijfeld echt gelopen heeft gegeven het censuurmerk van Riga, valt wel het één en ander te zeggen. De datum van afstempeling is 17 november 1919, dus ligt binnen de hierboven genoemde termijn. Volgens Bohnert zouden Ober-Ost zegels tijdelijk nog geldig geweest zijn; dit wordt overigens door officiële bronnen ontkend.

Waarschijnlijk is hier sprake van een vorm van samenwerking tussen de Estische postautoriteiten en de Duitse veldpost, waarbij zekere patriottische gevoelens werden geuit door het met inktpotlood overschrijven van het zegelbeeld met het woord 'Esti'. De kaart is gericht aan een geadresseerde in Talsen (het Letse Talsi), dat toen nog door de Duitsers bezet was.

Resumerend:

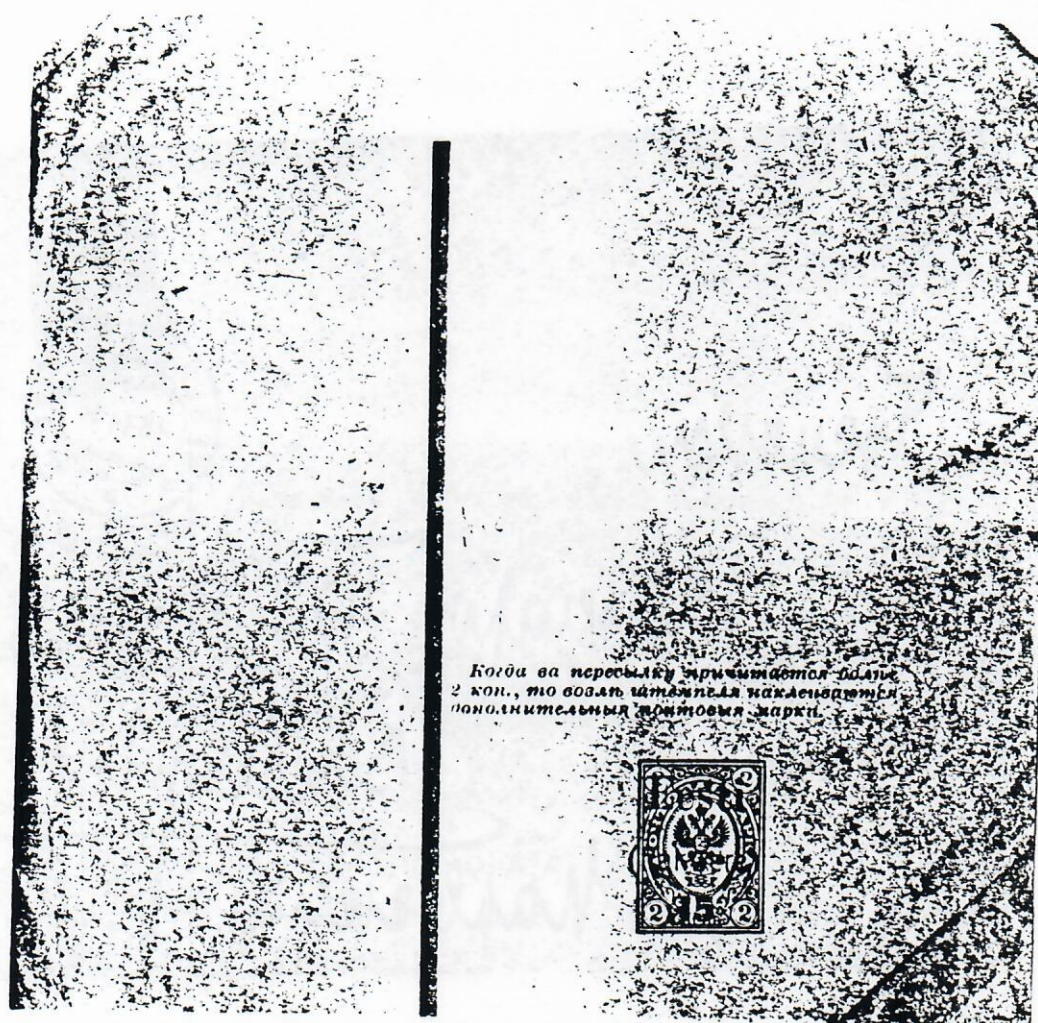
1. Het was formeel niet mogelijk na 15 november 1918 met Ob. Ost-zegels gefrankeerde stukken vanuit Rakvere te versturen, hetgeen kennelijk toch gebeurde.
2. Het was formeel niet mogelijk vóór 1 januari 1919 poststukken naar het buitenland te verzenden (in dit geval het nog door de Duitsers bezette Letland), hetgeen in de praktijk toch mogelijk was.
3. De overschrijving met inktpotlood van het zegelbeeld is patriottisch maakwerk!
4. Het hier gehanteerde oude Russische stempel van Wesenberg in cyrilisch schrift komt later ook nog voor, zie verder.

Rakvere/Wesenberg wijkt nog in andere zin af van datgene wat in die dagen in de republiek Estland te doen gebruikelijk was. Tot de uitgifte en het beschikbaar zijn van zegels werd in Estland een vorm van baarfrankering voorgeschreven, waarbij door de ambtenaar van de postbureaus met pen/potlood op de brief werd geschreven dat de verschuldigde porto (in kopeken in die tijd) in contant geld aan hem was betaald. Rakvere maakte in eerste instantie hierop een uitzondering door het uitgeven van provisorische zegels. Hierbij waren ongetwijfeld speculatieve oogmerken in het geding; maar een feit is dat deze post wel door de autoriteiten is geaccepteerd en verzorgd.

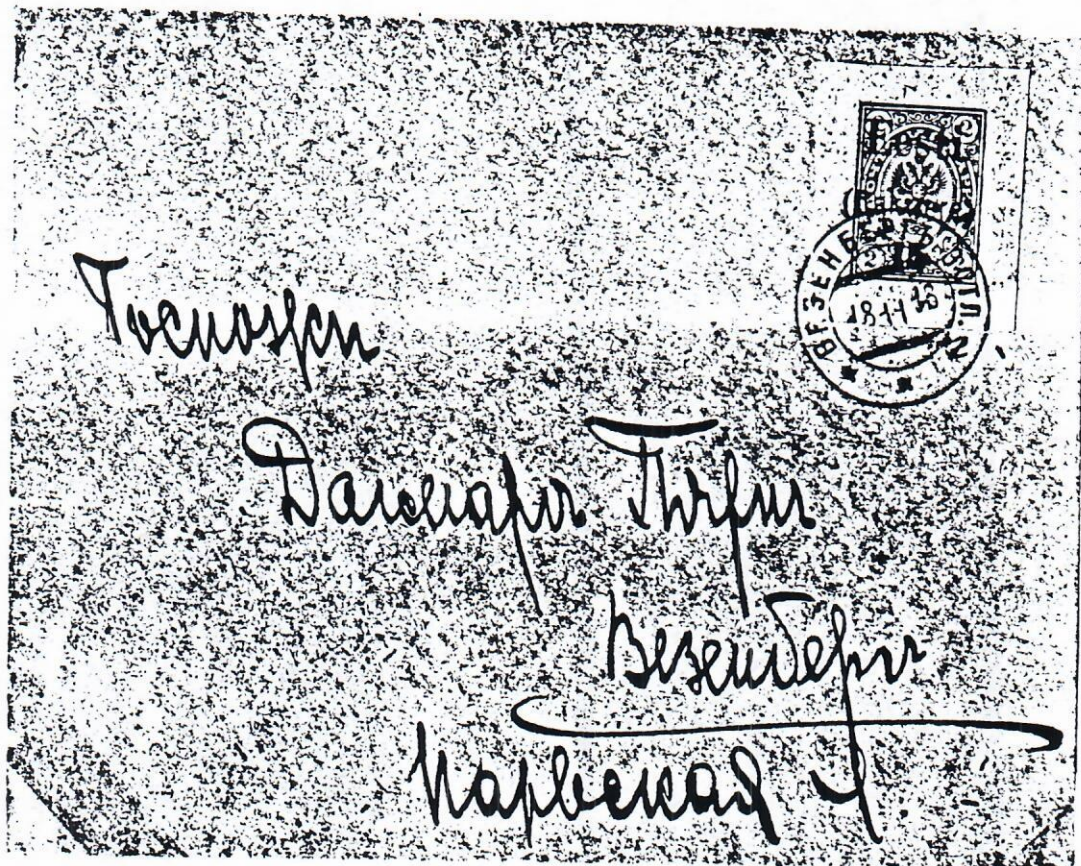
De provisorische zegels van Rakvere werden vervaardigd door een opdruk op het zegelbeeld van een Russische krantewikkel; zie afbeelding 2.

Deze opdruk kwam in twee vormen voor, waarbij ook Russische briefkaarten werden overgedrukt. Ik verwijs verder naar de afbeeldingen en naar de diverse catalogi, waar u de vorm van de opdruk, de oplagen enzovoorts kunt vinden.

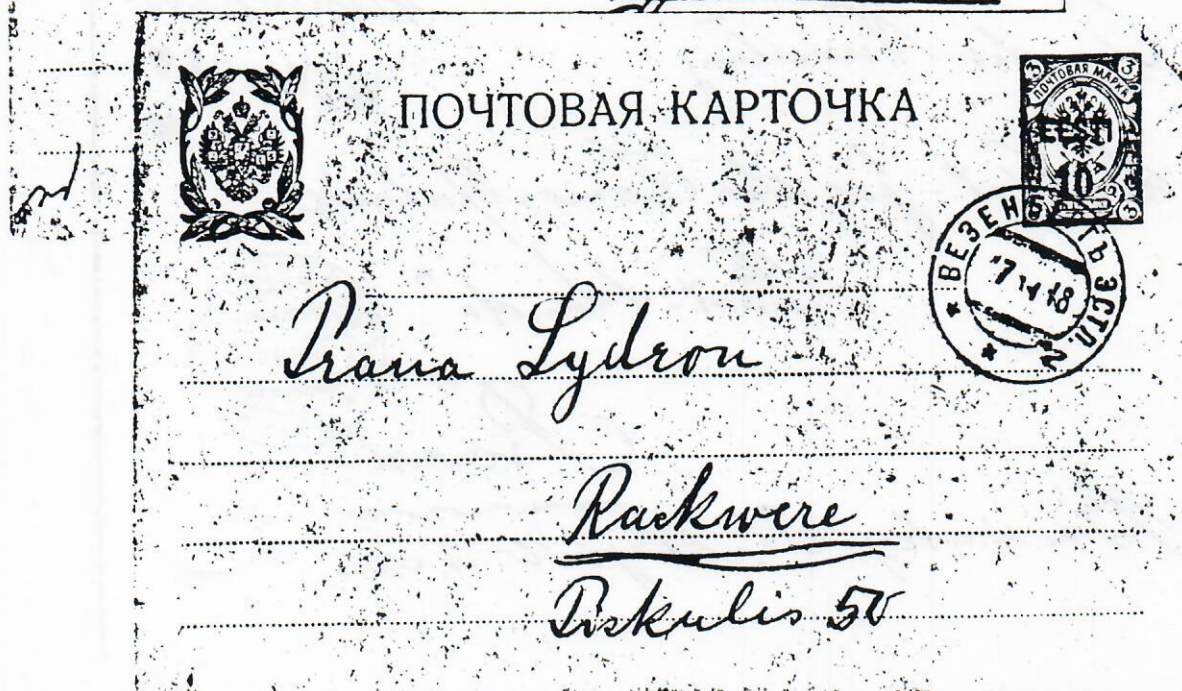
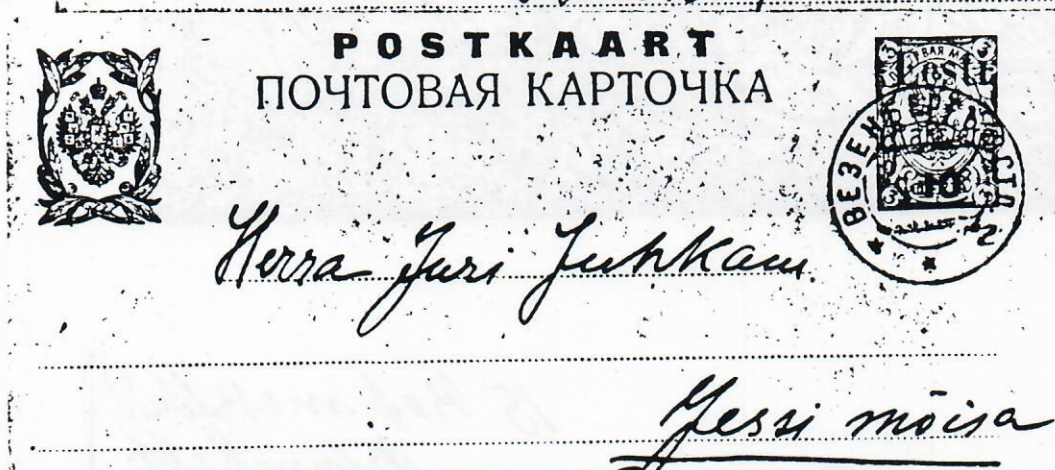
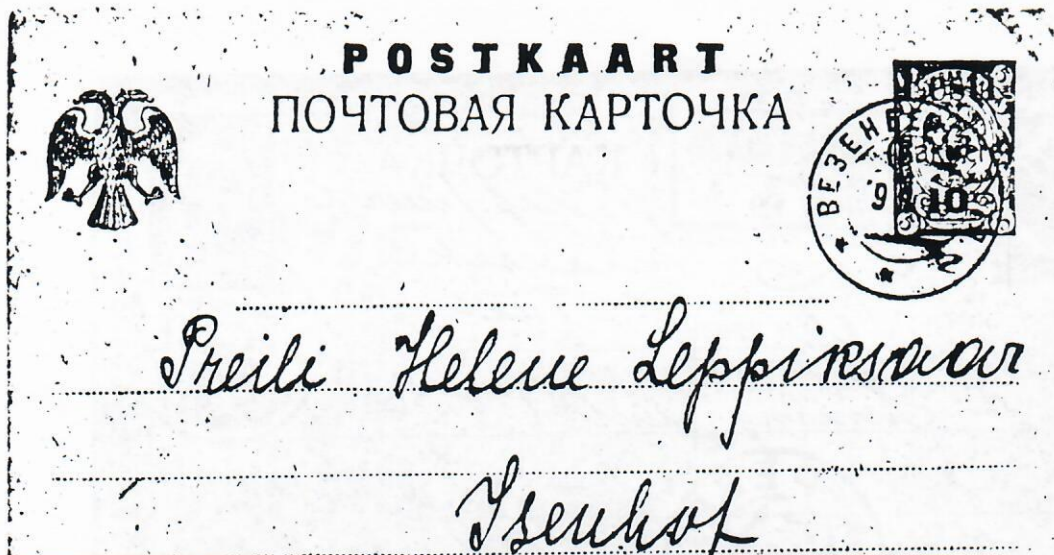
Voor de volledigheid moet worden opgemerkt dat op het punt van provisorische maatregelen ook Viljandi/Fellin iets had bedacht, namelijk het hantieren van een stempel MAKSETUD (contant betaalde frankering), eerst in rode kleur, later ook zwart, in twee versies, al of niet gevolgd door een stempel met de plaatsnaam Wiljandi. Later werden ook ongefrankeerde briefkaarten van een voorfrankering voorzien (zelfs met voorafstempeling).

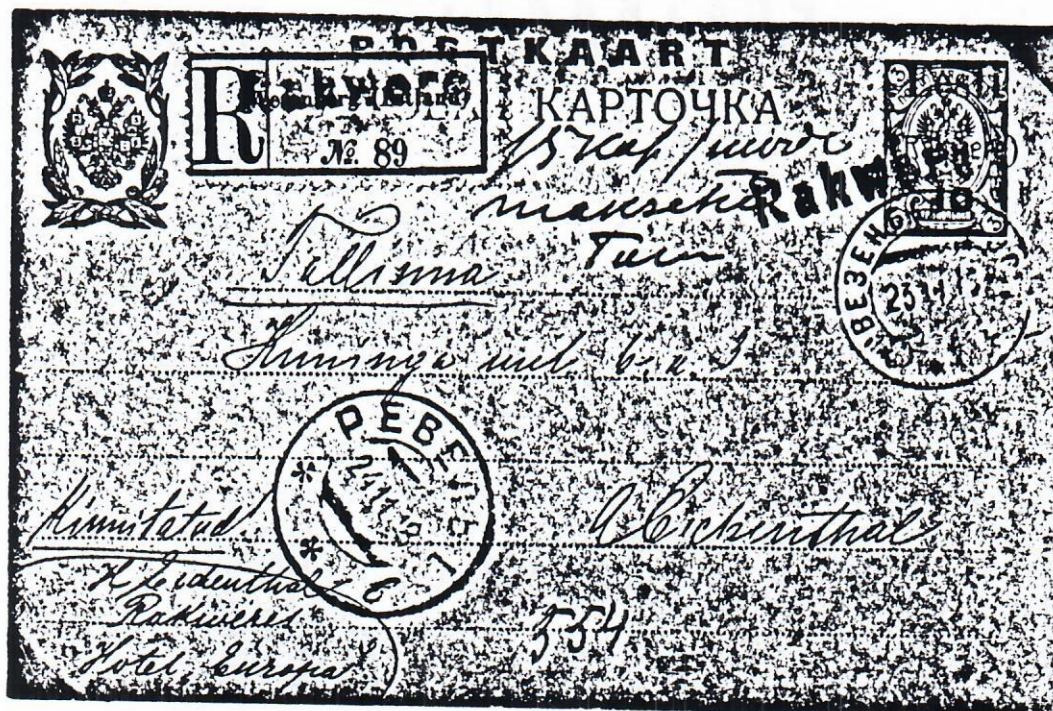
♦ Afbeelding 2. Complete wikkel met opdruk en uitgeknipt zegelbeeld, in deze laatste vorm als provisorische postzegel gebruikt

♦ Afbeelding 3. Boven: niet-gebruikte envelop met provisorische opdruk van Rakvere.
Onder: echt gelopen brief met provisorische zegel van Rakvere

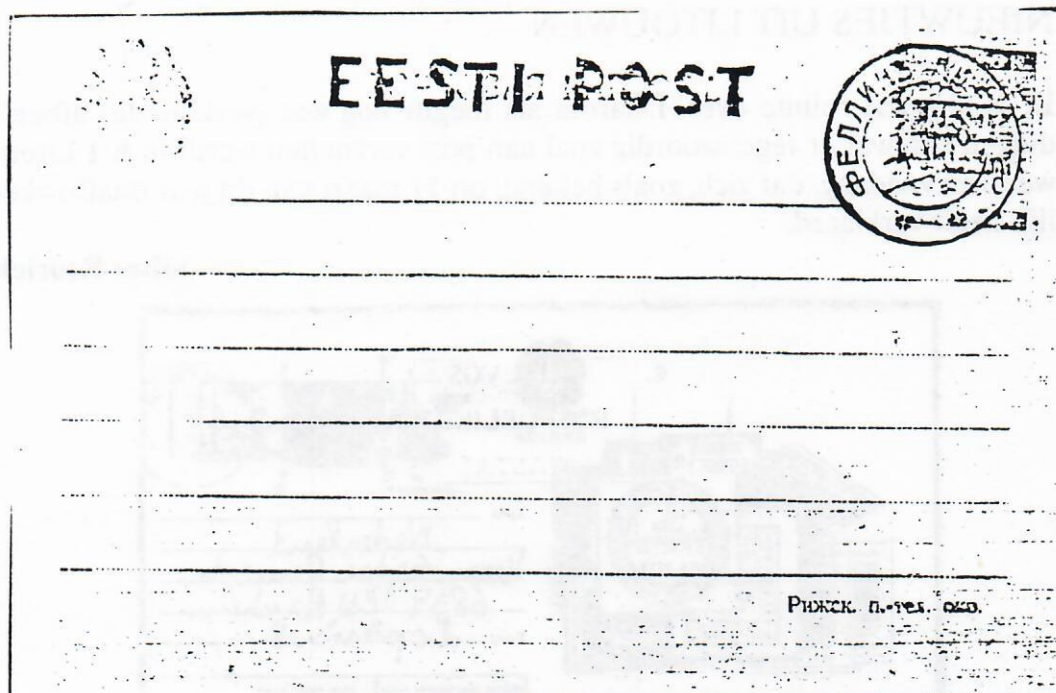
♦ Afbeelding 4. Drie verschillende briefkaarten met provisorische overdruk van Rakvere

15 коп. массовый
 Бланкфельд
 Раквере
 An die Verwaltung
 der Act.-Ges. der Zementfabrik
 "Port-Land" s
 Rönal
 Braunkohle, St. Klappholz & Söhne.

♦ Afbeelding 5. Boven: aangetekende kaart met handgeschreven bijfrankering.

Onder: handgeschreven baarfrankering Rakvere d.d. 28.11.18

♦ Afbeelding 6. Voorbeeld van een provisorische briefkaart van Viljandi, let op de opdruk EESTI POST, de voorfrankering en de voorafstempeling.

Literatuur

1. Esa Mattila, *Viron Postimaksuja/Postal rates of Estonia 1918-1940*.
2. Dr. Jur. Werner Schönherr, *Sammler-Woche* nr. 7, blz. 106/107 van 1925: 'Die Entwicklung des Postgebietes Ober-Ost und seiner Postanstalten' nach amtlichen Quellen.
3. Dr. Jur. Werner Schönherr, *Sammler-Woche* nr. 29/30 en volgend van 1924: 'Die Poststempel und Markenentwertungen Estlands'.
4. Dr. Jur. Werner Schönherr, *Kohl Briefmarken Handbuch* bearbeitet von Dr. Herbert Munk: 'Estland' (blz. 370 t/m 405 en 968 t/m 996).
5. Elmar Ojaste, *Eesti Filatelist* nr. 26 (1980), blz. 65 e.v.: 'Das Postgebiet Ob. Ost in Estland im Jahre 1918'.
6. Elmar Ojaste, *Eesti Filatelist* nr. 31 (1987), blz. 181 e.v.: 'Rakvere (A Postal History Review up to 1944)'.
7. Karl Bohnert, *Illustriertes Briefmarken-Journal* nr. 4, 15 febr. 1919, blz. 52 e.v.: 'Aus dem Baltikum'.
8. Isak Weiner, *EESTI, postmarkide, tervikasjade, ja, ajutiste postitemplite, ESTLAND, de postzegels, postwaardestukken en provisorische afstemelingen*.

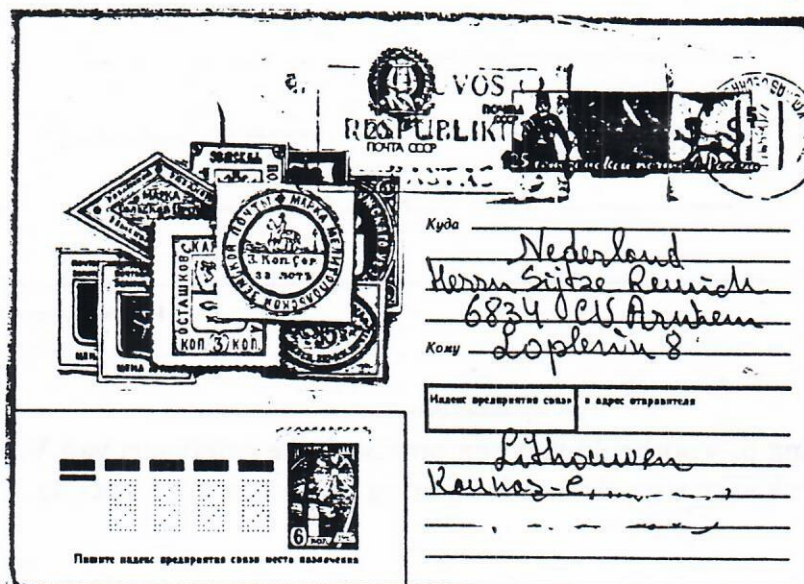
P.S. In een volgende aflevering gaan we verder.

AdB

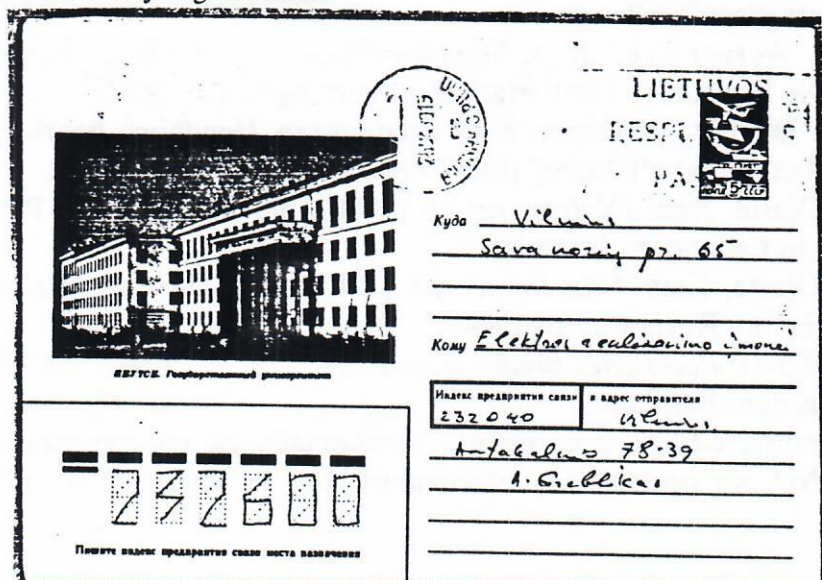
NIEUWTJES UIT LITOUWEN

Er is nog wat ruimte over. Daarom als toegift nog wat (verkleinde) afbeeldingen van wat er tegenwoordig zoal aan post verzonden wordt in het Litouwen van vandaag, dat zich, zoals bekend, op 11 maart van dit jaar onafhankelijk heeft verklaard.

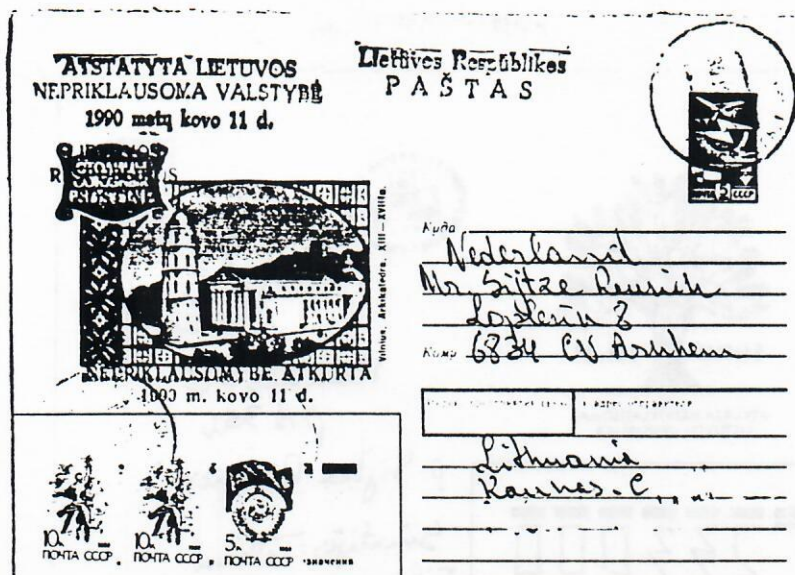
Sijtze Reurich

♦ Brief van Kaunas naar Arnhem, 17-6-1990. Uit het machinestempel zijn de cyrillische letters verwijderd. In plaats van de stempelvlag met drie golflijnen is de tekst 'Post van de Litouwse republiek' in een kastje ingemonteerd.

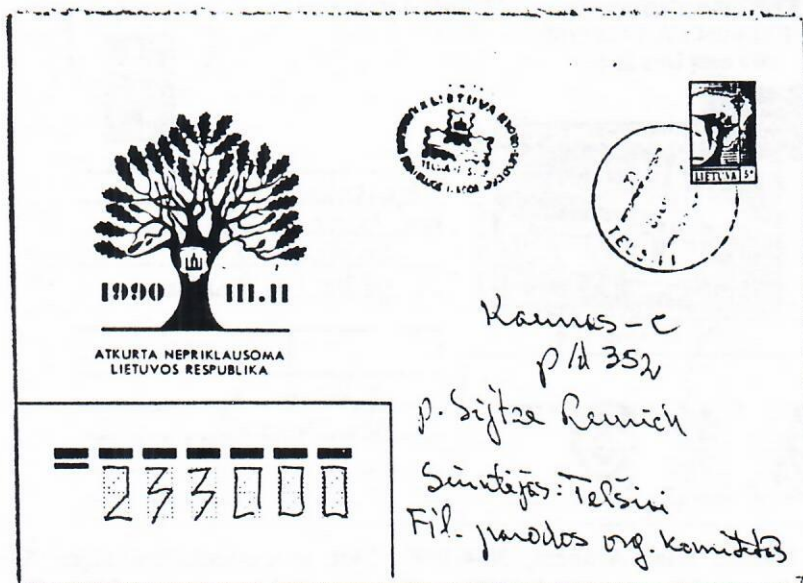
♦ Hetzelfde stempel, maar nu van Vilnius, op een lokale brief, 25-4-1990. De vlag staat andersom ten opzichte van het datumgedeelte; bovendien vielen hier weinig cyrillische letters te verwijderen, aangezien 'Vilnius' in het stempel alleen in cyrillische letters staat.

♦ Brief van Kaunas naar Arnhem, 30-4-1990. Met propagandastempeltjes 'Onafhankelijkheidsverklaring van Litouwen, 11-3-1990' en 'Post van de Litouwse republiek'. Envelop met het Gediminasplein in Vilnius met de kathedraal en op de achtergrond de Gediminasburcht. Over de Russische tekst is heengedrukt: 'Hoofdstad van de Litouwse republiek' en 'Herstel van de onafhankelijkheid, 11 maart 1990'. Uit het stempel zijn de cyrillische letters verwijderd.

♦ Propaganda-envelop met als ingedrukt zegel een afbeelding van een van de postzegels uit de tijd van de onafhankelijkheid en bovendien de afbeelding van de Litouwse Vrijheidsklok (destijds ook al onderwerp van een postzegel) en de datum 16 februari 1990. Op 16-2-1918 werd de Litouwse onafhankelijkheid uitgeroepen. Stempeltje 'Post van de Litouwse republiek' en bovendien een speciaal stempel van Kaunas met uitsluitend Litouwse tekst. Dit stempel, dat de instelling van het postknooppunt Kaunas gedenkt, wordt elk jaar gebruikt, maar de vorige afleveringen hadden ook Russische tekst... Per luchtpost verzonden naar Arnhem, 15-5-1990. De ingedrukte zegel heeft geen frankeerwaarde; de 50 kopeken die eraan geplakt is, is het normale internationale luchtposttarief.

♦ Envelop met de tekst 'Herstel van de onafhankelijke Litouwse republiek, 1990.III.11' en een ingedrukt zegel. De waarde daarvan is nog in kopeken, maar afgezien daarvan is het een eigen Litouwse envelop. Ze is alleen geldig in het binnenlands verkeer, en hier verzonden van Telšiai naar Kaunas op 1-6-1990. Uit het stempel zijn de cyrillische letters verwijderd. Tevens een speciaal stempel van de postzegeltentoonstelling in Telšiai, 25-5 tot 1-6-1990.

♦ Dezelfde envelop, nu verzonden van Kaunas naar Arnhem. Bijgefrankeerd met 50 kopeken; de ingedrukte zegel is immers alleen geldig in het binnenlands verkeer. Met stempeltje 'Post van de Litouwse republiek' en een soort 'Notopfer'-zegel ter waarde van 50 kopeken voor het Blokkadefonds, dat de nood ten gevolge van de Sovjet-blokkade van het onafhankelijke Litouwen probeert te lenigen.